

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— francoi

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 760.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a

INSERTIUNILE

se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se inapoiază.

Zădărnice politică.

Viena, 2 Decemvrie.

Discursurile rostite în camera ungara de către deputații români Mihali și Vaida, sunt de-o deosebită actualitate și comportă cel mai mare interes pentru monarhie. Ele au venit în timpul cel mai oportun, pentruca să sperie fantoma unei apropieri între unguri și germani.

Răspunsul ce-au primit deputații români din partea ungarilor — și în special din partea primului ministru Lukács vădește clar, că politica panungurească nu se îndeamnă cu una cu două să părăsească mlaștinile de până acuma și că îndrumătorii actuali ai acestei politici preferă să continue cu experiențele lor absurde împotriva națiunilor nemaghiare, — în aceste clipe când flăcările din Balcani au început să prelingă amenințătoare coprișul pistriț al monarhiei.

D. Lukács are capul tot atât de cercuit de prejudițiile înaintașilor săi ca orișicare din figuranții politicii ungurești, căci altcum n'ar fi putut să declare că liniște atât de impertertabilă că românii n'au nici un motiv de a se plânge de soarta lor. D-sa nu se sfiște a declara în auzul lumii întregi, că românilor nu li se pune nici o piedecă în calea existenței lor naționale și în același timp formulează pretenția inocentă, ca românii să renunțe la idealul lor de neatârnată națională, recunoscând fără esitare ideea de stat național maghiar ca pe o realitate care nu mai poate fi schimbată.

Afirmațiile acestea ne aduc aminte de dic-

tonul predilect al contelui Tisza că germanii din Ungaria sunt tot atât de bine tratați din partea guvernului, încât nu pot să formuleze nici o doleanță legitimă împotriva puterii de stat. Ca dovadă ni se aduce iarăș numai o afirmație și anume, că situația economică a elementului german din Ungaria e una din cele mai strălucite și că nimenea nu stă împotriva acestui rar avânt economic, — sau cu alte cuvinte, că starea de înflorire materială a germanilor se datorește largilor libertăți acordate de ungurii tuturor neamurilor conlocuitoare, și nu aptitudinilor speciale ale acestor neamuri, cari în ciuda opresiunii politice pot să arate calități etnice superioare.

Da, grație acestor calități superioare, aceste neamuri își pot salva și-și vor salva întotdeauna caracterul național, — o splendidă dovadă aceasta de trăinicia lor națională, care biruește toate intemperiiile deslănțuite asupra lor din partea regimurilor șovine.

Cercurile politice de aici, cari nu se lasă rătăcite de artificiiile politicianilor din Budapesta urmăresc și judecă în consecință toate declarațiile de felul celor des repetate de d. Lukács și de contele Tisza. Chiar de aceea nu putem să profetăm nici o reușită comediei ce s'a inaugurat cu ocazia banquetului delegațiilor, de către delegatul maghiar Heltai și sperăm că această comedie a unei înfrățiri maghiaro-germane nu va mai putea să ofere nici un spectacol atractiv pentru nici unul din bărbații politici serioși ai Austriei, ci mai curând ea se va pierde cu totul, chiar și din firul discuțiilor de ocazie.

Opinia publică germană din Austria, alegătorii germani, au primit cu o prea motivată

neîncredere vestea unei asemenea înfrățiri și inițiatorii ei au avut de atunci ocazia să se desmeticească pe deplin din ameteala produsă de șampanie. — Incercările în această direcție, sondările ce s'au făcut cu un oarecare aparat oficios, au dovedit că ideea nu poate să prindă rădăcini aici, dincoace de Leitha și că dacă ar fi continuate n'ar putea să ducă decât la cel mai perfect insucces.

Pentruca lumea de aici e convinsă din ce în ce mai mult de nesinceritatea politicii ungurești și câtă vreme această politică nu poate să renunțe la tradițiile ei odioase, popoarele din Austria nu pot să facă nici un pas de apropiere spre Budapesta. Națiunile din Austria privesc în același timp cu o simpatie crescândă luptele neamurilor nemaghiare din Ungaria și puntea de aur a unei înțelegeri și armonii generale n'o pot contempla decât peste abizurile căscate de vechile împilări și numai dupăce aceste abizuri vor fi nivelate prin acordarea tuturor drepturilor firești naționale pe seama acestor popoare. Atunci, da, vom avea o mână prietenească și pentru unguri, pentruca numai atunci vor înceta ei să fie o primejdie permanentă pentru echilibrul intern al monarhiei.

Până atunci zadarnic își va mai plasa contele Tisza articolele din *Magyar Figyelő* în *Neues Wiener Tagblatt*, zadarnic va alunga fantoma apropierei maghiaro-germane și zadarnice vor rămâne toate tiradele de ocazie ale oricărui bărbat politic maghiar, — sufletul nostru rămâne zăvorit și nu va putea să înțeleagă, cari ar putea să fie foloasele unei înțelegeri cu reprezentanții unei politici urgisite de lumea întreagă.

O încercare de „reunire“ a bisericilor române din Ardeal, la anul 1798.

De Dr. Ioan Lupăș.

(Continuare).

Sub titlul „*Un dat mai nou la istoria bisericii române*“ publicase la 1846 în „*Foaia*“ din Brașov „un protopop românesc din Transilvania“ următoarele informații cu privire la această chestiune: „Cu mare interes am citit în numărul Gazetei 47 din a. c. articolul greco-catolicismul și greco-răsăriteanul, în care s'au însemnat atingerea acelei fericite idei că adevărată „România“ din Ungaria și Transilvania desbrăcându-se de rușinătorul fanatism, de micile certe rituale și de oricare interes căutat sub steagul celor patru puncturi și lăsând aceste certe pe seama asiaticilor, să lase la o parte numirile de loși și neuniți să-și cante o altă titlă pentru a lor relege să-și ceară achiiepiscop și metropolit ș. a.“...

„Însă nici este aceasta ceva nou și de acum scormit, nu, căci dupăcum scriitorul preamintului articol înseamnă, fericitul părinte Maior — au sămănat această mântuitoare idee, care pe la capătul sutei trecute a o pune în lucrare reprezentanții clerului neunit mult au lucrat, carii având înțelegere cu unii bărbați fruntași și din clerul unit pe la anul 1798 au așternut spre

aceasta la înalta domnișoarea curte un plan: după acesta terminul adunării a ambelor cleruri române din Transilvania și locul ședințelor era pus la Bălgrad, sub președerea comandurului ca personal al Maiestății Sale împărătești. — Dară în două stânci puternice sau lovit tremurătoarea luntrită a nației, prin care și dacă nu s'au sfârșit de tot, slăbindu-se fu silită a se trage la liman: căci despre o parte unii neprietini privind cu neplăcere la binele ce aveam de a spera, sub feliurite respecturi au cercat împedecare, dară afară de aceasta dela episcopul unei părți se poțea o abnegație de tot apostolică, ca și cum românimea din Transilvania n'ar avea neapărată trebuință de a sta pururea sub doi arhipăstori, după cât e de număroasă“...

Atâta este tot ce s'a publicat până acum despre menționata încercare de „reunire“, abstrăgând de fugitiva amintire, ce se face tot pe baza rândurilor citate, în cartea lui I. Hinz.¹⁾

În arhiva bibliotecii Bruckenthal din Sibiu se păstrează petiția adresată curții din Viena la 1 Februarie 1798, în această chestiune din

¹⁾ În textul latinesc al acestei plenipotente între vicarul Ioan Popovici și notarul Aron Budai e numit și Radu Tempia, directorul școalelor românești neunite din Ardeal ca plenipotentiar al clerului; petiția înaintată monarhului însă e semnată numai de cei 2 dintâi.

²⁾ „*Foaia pentru minte, inimă și literatură*“ 1846 pag. 343-4.

partea reprezentanților clerului ortodox: vicarul Ioan Popovici și notarul consistorului Aron Budai. Întâmplarea a voit, ca între hârtiile familiare rămase după moartea lui Aron Budai să se păstreze și câteva acte de interes național bisericesc, dintre cari unele lămuresc tocmai chestiunea aceasta, purtând titlul: „reconciliatio cler“.

Din faptul, că actele acestea s'au păstrat în formă de concepte între hârtiile familiare ale secretarului Aron Budai s'ar putea deduce, că el a fost autorul lor intelectual.

Pe la sfârșitul secolului al XVIII-lea era obiceiul, că toți protopopii neuniți se adunau la Sibiu, unde dădeau seamă de sumele încassate în cursul anului din parohiile lor, de sidoxie și alte mărunțisuri. Adunându-se astfel și în toamna anului 1797 spre a-și „da seama de adunarea sidoxiei episcopostei“, li s'a făcut din partea vicarului Ioan Popovici un fel de expozeu despre situația grea a bisericii lor și a Românilor ardeleani în genere, pe cari „neamurile împrejurte cu sfaturi înșelătoare între sine i-au despărțit. „Și așa de străinile sfaturi până astăzi adăpați fiind, învrăjbiți au rămas (rumânii) la care lucru după prea înalta voce zice vicarul P. eu cu ochii minții uitându-mă și în cumpăna socotintii puindu-le, după cum dela anul 1760 până acum le-am aflat, cu adevărat că de aici au venit și vine acest bici pe neamul românesc din Ardeal.“

Opoziția în parlament. Se svonește că opoziția ar fi hotărât să-și schimbe tactica urmată până acum și să ia din nou parte la ședințele camerei. Termenul de 30 de zile al deputaților excluși — numărul deputaților excluși pe timp mai îndelungat e neînsemnat — va expira Sâmbătă, astfel că Luni incinta camerei ungare poate fi din nou martora scenelor petrecute în Iunie și Septembrie.

Situația în Croația. Asigurările prim-ministrului Lukács, date în ședința de Sâmbătă a camerei ungare, în cercurile unioniste dacă au produs o impresie mai favorabilă, încolo opinia publică a Croației și celelalte partide politice nu văd în ele decât aceeași ipocrizie și nesimțitate pe care le-am constatat și noi în numărul nostru trecut. Ungurii din Croația, încurajați de cuvintele lui Lukács, cer noi garanții care să le asigure libera dezvoltare națională pe toate terrenele vieții publice.

Stürgkh despre urgența proiectelor de statariu. În cercurile parlamentare din Viena se afirmă că în conferința șefilor de partide, președintele consiliului de miniștri din Austria va declara că votarea celor 3 proiecte despre măsurile excepționale ce se vor lua în caz de război, vor trebui neapărat votate cel mai târziu până în 10 a lunii curente. Motivul pentru care guvernul fixează această zi ca ultimul termen al votării proiectelor din chestiune, se explică prin împrejurarea că în 10 Decembrie se va întruni și camera magnaților și în prima ei ședință guvernul dorește să rezolve definitiv proiectele statariale.

Din „Reichsrath.” În ședința de ieri a camerei austriace, deputatul *Kuranda* își ridică cuvântul în contra unor dispozițiuni din proiectele statariale, prin cari creditorii unguri vor fi puși într-o situație privilegiată față de creditorii austriaci. Cere modificarea acestei părți din numitele proiecte. Președinte declară, că va face cunoscută dorința deputatului *Kuranda*, forului competent. Deputatul *Korosec* vorbește de măsurile luate de guvernul ungar cu prilejul conferinței Croaților la Budapesta. Amintește cu indignare, cum în acea zi înainte de a se întruni conferința, poliția din Budapesta numai după ce s'a convins că în localul unde s'a ținut adunarea, nu e nici unul dintre cei 3 bărbați politici din Austria de cari Ungurii au atâtă groază, a conces întrunirea. Procedura aceasta stărbeste prestigiul Austriei și „Reichsrath"-ul ar avea datoria să-și ridice cuvântul împotriva ei.

Să sdrobim calul troian!

Falanga preoțimei sătmărene.

Luptă îndârjită, împotriva episcopiei de Hajdudorogh.

Conferința dela Sătmar.

Numai morți ne dăm biserica!

Sătmar, 1 Decembrie.

(Am anunțat în numărul nostru de ieri că preoțimea noastră din parohiile primejduite de episcopia de Hajdudorogh s'a întrunit Duminică la Sătmar și că a hotărât să se opună cu extrema rezistență împotriva mizerabilului atentat. Azi ne sosește raportul dela vale, care reoglăndește un entuziasm admirabil și care ne dă încă multe speranțe. --- Nota Red.)

Onorată Redacțiune!

Cu nespusă bucurie vă comunic știrea, că clerul și poporul român din parohiile primejduite prin incorporarea lor la episcopia maghiară din Hajdudorog, susține cu vrednicie lupta de apărare în contra asupritorilor.

O nouă dovadă ne-au dat despre virtutea lor națională în conferința ce s'a ținut astăzi în 1 Decembrie în Sătmar.

La aceasta conferință convocată de d. *Alex. Pop* protopop, *Victor Anderco* și *Dr. Vasile Lucaciu* au fost invitați numai preoții din parohiile amenințate din diecesa Orășii și a Gherlei.

Au fost de față: Magn. d. Rom. Marchiș arhidiacon al părților Sătmărene, Rev. d. *Alex. Popp* protopop de Sanislău, on. d. *Dr. Vasile Lucaciu*, dnii preoți *Const. Lucaciu*, *Florian Selagian*, *Ioan Ternovan*, *Vasiliu Ardelean*, *Stefan Tăședan*, *Corneliu Darabanth*, *Georghiu Mureșian*, *Gavril Papp*, *Victor Anderco*, *Ioan Botta*, *Vasile Anca*, *Pompiliu Tamas*, *Ioan Mihalca*, *Teodor German* și *Ioan Serbac* din *Jojib*.

Toți au fost și sunt pătrunși de marea lor chemare și răspundere în aceste zile critice, când toți românii și mai ales ei poartă răspunderea pentru succesul cauzei naționale

și religioase în parohiile lor. Lupta provocată de bula papală și prin apucăturile ce ies la iveală în procedurile pentru realizarea ei, prin această conferință s'a transpus pe adevăratul ei teren, pentru că la urma urmelor răpirea parohiilor române e chestiune de ordin intern și local a credincioșilor din numitele parohii românești.

Episcopii români din Oradea-mare și Gherla n'au publicat în diecesele lor bula papală, precum nici I. P. S. metropolit din Blaj n'a publicat-o în arhidieceasă.

În locul lor vine nunțul din Viena și trimite circulara de-a dreptul la toate oficiile parohiale, aducându-le la cunoștință, că din momentul primirii acelei circulare nu mai fac parte din diecesele române, și că au să se supună jurisdicțiunii unui anumit administrator interinial, care este episcopul ruten din Ungvár, renegatul *Papp Antal*.

Preoții români au comunicat cu credincioșii lor conținutul numitei circulare, și atunci au văzut, că s'a deslănțuit o adevărată furtună de protestare din partea credincioșilor, cari au declarat, că odată cu capul nu primesc noua aranjare a puternicilor zilei, și că nu vor tolera tulburarea așezămintelor lor religioase românești. Totodată i-au rugat pe preoți, să stăruiască, ca pe cale netedă și legală să se repare grava atingere ce i s'a adus bisericii, nu cumva să fie nevoiți a recurge la mijloacele mai radicale pentru apărarea drepturilor lor imprescriptibile.

Indemnați de simțul de conservare și de glasul conștiinței s'au grăbit la aceasta con-

„1-a Mitropolitul Sârbilor pentru dobânda lui care dela Episcopii care pe seama neunitilor în Ardeal candidăluște, în 1000—2000 de florinți primește cinste și pe cum el așa și episcopii lui pentru interes.

„Aicea trebuie întâi a se porunci mitropolitului, ca de acum înainte să nu se mai amestece în lucrurile clerului din Ardeal; nice a face cu cineva din Ardeal corespondenție și, pe cum el, așa și toți episcopii lui supt lipsirea cinstii, ci de ar da cineva vo jalbă, aceea în orginal la curte să o îndirepte și curtea la locul numit.

2-a.

„Nația săsească care pentru binele lor și scăderea rumânilor nu publică a fi rumâni la un loc împreună.

„Acestora să li se poruncească ca să nu mai cuteze a vorbi între rumâni cuvintele hulitoare de învrăjpire. De va fi D(omn) supt lipsire, de va fi purgăr supt 200 de florinți.

3-ia.

„Campaniile grecești...

„Aceștea să se supue cu totul sub dicasteriumul cel bisericesc al Ardealului și popă de țara turcească să nu li se mai dea numai dintre ei să se preotească prin rânduiala care se va hotări.

4-a.

„Mai sânt câte un sârbuleț pe cum la Cisnădia, care bagă zizanie.

„Aceștia să fie asemenea să slujască ca și alți săteni cu preotul satului. Care ar sămăna vrajbe, să se scoată de aicea.

5-a.

„Numele unit, neunit, schismatic.

„Aceștea toate de tot să se șteargă și să se publicăluiească peste toți: *rumâni de leoa grecească pravoslavnică și într'o nație primită*.

6-a.

„Fiind popi rumâni, nice caracterul, nice proventul ca popii altor nații nu li se dă.

„Acestora peste toți să li se dea caracterul întreg și toată scutinta ca și popilor altor neamuri.

7-a.

„Preoți rumânești nu împărtășesc cu popii altor neamuri în proventum.

„Aicea și aceștia să se facă părtași lângă preoții altor neamuri.

8-a.

„Măcar rumâni se află mulți învățați și vrednici, nu pot pași la treaptă ca celelalte nații.

„Aceștia asemenea cu alte nații la toate dicasteriumurile asemenea să poată încăpea la tistie.

„Aicea am însemnat înce chip trebile clerului să se întemceze.

„1-a să se așeze 2 *consistoriumuri*, unul consist. *Sibiului* altul consist. *Clujului*. La consist. *Sibiului* prez. *vicareșul Popovici* cu asesori din *protopopii și preoții amânduror păr-*

tilor. la konz. *Clujului* prezident *unul din cea parte cu asesori de amândouă părțile*, care consist. să aibă deplină putere după pravila la toate așezământurile bisericesti.

2-a.

„Până se va așeza bine tot lucrul, preoții care unde-i place, adecă la Arad au la Blaj să se preotească numai prin consistorium.

„Cu acest mijlocitor chip...

3-a.

„Episcop în Ardeal până la moartea lui Bob să se fie pecum la al 2-lea (punct) mai sus am zis. Iară după moartea lui Bob *numai un episcop să se aleagă* care episcop să nu șază în Ardeal, ci aicea unde se va socoti și să aibă din proventum *Blajului* 2000 de zloți și numai preoțirea să aibă, alta nimica. Care să vie la Ardeal la 4—5 ani spre vederea oamenilor și spre sfîntirea bisericilor, antimiselor iproci.

4-a.

„O comisie pentru mai largile așezământuri să să așaze la care comisie să fie fețe bisericesti, între care să fie și unul catolic.

5-a.

„2 directori să să așeze peste școale unul în partea *Sibiului* altul în partea *Clujului*, care plata lor să o aibă... (mai departe lipsește).

„În lucrul preoților aceasta aflu de mare lipsă adecă a slujbașilor care pentru multele slujbe și îngreoeri li se răcește credința.

ierentă, să se sfătuiască asupra mijloacelor de apărare.

Era înălțător să vezi cum preoți încărungiți sub povara misiunii lor grele, împreună cu atleții cei mai tineri ai Sionului românesc, se arătau pătrunși de același sentiment de datorie, că au să apere biserica românească și drepturile lor naționale cu toate mijloacele legale, până la jertfirea vieții.

Conferința s'a constituit sub prezidenția arhidiaconului părților Sătmărene orădane Rss. Romul Marchiș — alegându-se de notar O. D. T. German preotul din Tirean.

În urma circulării nunțiatului din Viena s'a constatat trista situațiune, că acum și parohiile românești din ciuda tuturor protestelor Arhieriei și-a credincioșilor, s'au încorporat în noua dieceză maghiară.

Fiindcă chestiunea aceasta este deplin lămurită din punct de vedere istoric, canonic și juridic, după constatarea situațiunii s'a procedat la discuțiune asupra mijloacelor de apărare. Unanimă a fost părerea, că față de acest atentat trebuie să ne apărăm Biserica și neamul cu toate mijloacele legale de rezistență.

În discuțiile urmate s'a lămurit în mod înălțător, că noi stăm pe terenul indiscutabil al dreptului natural, istoric și pozitiv, și că prin urmare ne stau la îndemână nenumărate mijloace de apărare și revendicare. Așa s'a primit cu însufletire și unanimitate:

a) *Că nu cedăm nici o iotă din drepturile noastre câștigate și lăsate nouă de înaintașii noștri, în biserică; în școală, în toată administrația bisericească stăm neclintii pe baza de drept asigurat pe partea noastră prin atâtea constituțiuni emanate dela toate autoritățile noastre bisericești, începând dela Scaun Apostolic de Roma.*

b) *Stând pe această bază de drept clerul și poporul din toate parohiile să reînnoiască apelurile și protestele la S. Scaun Apostolic de Roma, de unde cu tot dreptul așteptăm scut și apărare.*

c) *Lupta mai departe de apărare va trebui să fie normată de provocările dușmănoase, cari ne-au silit să ne abatem dela calea drepturilor noastre. Așa în caz de lipsă credincioșii fiind provocați prin mijloace violente,*

vor răspunde cu închiderea bisericilor, cu trimiterea cheilor bisericilor la Roma, cu zidirea ușilor bisericilor, cu o rezistență pasivă absolută, până când S. Scaun dela Roma nu ne va face dreptate.

d) *Clerul dorește a susține contactul sau și împărtășirea de dragoste și de credință cu diecezele mame și cu iubiții săi arhieriei dela sânul cărora au fost smulși în contra voinții lor.*

Aceste și alte idei s'au discutat și s'au primit, cu hotărârea să se supună aprobării congresuale de Alba-Iulia, care-și va ține ședința sa plenară în 6 l. c. în Baia-mare

e) *I. P. S. S. Arhieriei să fie rugați prin adrese omagiale să vină în apărarea credincioșilor, mai ales înaintea scaunului apostolic din Roma.*

După aceste cu unanimitate s'a primit următorul proiect de rezoluțiune: „Preoții români gr.-cat. mai sus numiți întruniți în conferință intimă astăzi 1 Decembrie 1912 st. n. și îndemnați de iubirea bisericeii noastre gr. catolice românești precum și de iubirea lor pentru limba și cultura noastră românească, — cu unanima voință în cea mai desăvârșită solidaritate aducem și publicăm declarațiunile ce urmează:

Parohiile noastre române gr.-cat. le considerăm și le ținem de comunități bisericești canoniceste încorporate în diecezele de Oradea-mare și Gherla, și prin constituțiunea apostolică „Ecclesiam Christi” din Roma 26 Noemvrie 1853 — „in perpetuum”, pentru toate timpurile agregate la provincia metropolitană română catolică unită de Alba-Iulia și Făgăraș, garantată în existența ei și asigurată în neatârănarea și integritatea ei prin aceeași constituțiune, și prin legile țării. Cu toată supunerea fiască, cu toată alipirea și ascultarea ce nutrim, din darul lui Dumnezeu, în conștiința noastră religioasă, față de Pontificatul roman, Capul și Învățătorul suprem al Bisericeii, și recunoscându-l de Locțiitorul Mântuitorului Nostru Isus Christos „in rebus fidei et morum”: Bulla numită „Christi fideles Graeci” din Roma, 8 Iunie 1912 o considerăm ca un act pur disciplinar, și avem binemotivată și neștrămutată convingere, că bula aceasta, în ce privește parohiile noastre românești, este isvorită întregă din informațiunii nerezale și că după spiritul acelor informațiunii s'a intenționat și se intenționează a fi pusă și a fi dejosită la rolul de unealtă în slujba unor

scopuri contrare intereselor religiei și ale moralei credincioșilor.

Constatăm, că obștea românească, fără excepțiune, e pătrunsă de aceeași convingere, și prin urmare suntem nevoiți a anunța adevărul de fapt, că aceasta Bullă a zguduțit adânc liniștea conștiinței religioase a întregului popor românesc, și a provocat porniri de reacțiune și apărare, incalculabile în rezultatele sale.

Constatăm, că această Bullă răstoarnă din temelie așezăminte vechi bisericești, sfințite prin obiceiuri seculare neprihănite, calcă drepturi câștigate — jura aquisita — vatămă sentimentul religios și moral al unui popor întreg.

Considerăm ca o vătămare dureroasă faptul că în aceeași Bullă se dispune pe față și fără încunjur, în favorul și pe placul unora, și anume în favorul maghiarismului, cu alipirea celor trei parohii: Macău, Budapesta, și Oradea-mare, cătră noua dieceză, pe motivul, că credincioșii acelor parohii se folosesc cu preferință de limba maghiară, — câtă vreme parohiile române, în cari toți credincioșii știu românește, și cei mai mulți nu știu altfel decât numai românește se smulg dela sânul diecezei lor române, și s'ar încorpora la noua dieceză maghiară. Quod uni iustum, alteri aequum.

Dureros e și faptul, că se dispune introducerea limbei grecești în bisericile noastre române ca limbă liturgică. Noi avem limba noastră liturgică, toate cărțile noastre bisericești — rituale, înțelese de credincioșii parohiilor noastre; avem asigurările publice și sărbătorești, din partea S. Scaun Apostolic, că nu vom fi turburați sau împiedecați în întrebunțarea limbei românești, în deprinderile noastre religioase, și în ritul nostru bisericesc.

Cităm aici vorbele nemuritorului Leon XIII, din enciclica Sa: „Praeclara gratulationis”: „Nici n'aveți să Vă indoiti, că pentru trecerea la S. Unire, Noi, sau Următorii Noștri vom face vre-o stîrbire în drepturile voastre, în obiceiurile rituale ale ori-cărei biserici. Pentrucă aceasta a fost și va fi totdeauna tradițiunea Scaunului Apostolic, să păstreze obiceiurile și moravurile oricărui popor.”

Dispoziția Bullei, cu privire la dreptul sacru al limbei noastre liturgice este ca o desavuare a cuvântului sărbătorec, pronunțat de Marele Leon XIII, în numele Său, în numele Pontificatului Roman, în numele tuturor Succesorilor Săi!

Noi și credincioșii noștri români, stăm pe temelul nebiruit al dreptului public, afirmat în mod obligator și apărător pentru toate timpurile, pentru toți Papii și pentru toate popoarele.

Noi și credincioșii noștri români, nu putem renunța la drepturile noastre, și, **vii, nu vom suferi încălcarea acelor drepturi.**

1-a în pământul săsesc să publicăluască: rumâni asemenea la moștenire ca și Sași.

2.

„Cei dela varmeghii slujbașii slujba lor pe moșie întregă să se așeze numai pe 2 zile în săptămână mai mult să nu fie slobod nice ai bare.”

Deși necomplet, este totuși instructiv și interesant acest proiect de împăcare a neuniților cu uniții. Punctul 3, privitor la episcopul Bob și la urmașul său, arată, că pacificătorii nu erau prea bucușori să aibă un episcop statornic în Ardeal, ci „airea, unde se va socoti”. Mai târziu ei cer direct pensionarea episcopului Bob.

După ce li s'a comunicat acest proiect, protopopii au autorizat pe vicarul Popovici și pe notarul Aron Budai, să continue acțiunea aceasta, dându-le și următoarea imputernicire în scris:

Noi care mai jos ne vom iscăli prin aceasta facem de știre la toți, care se cuvine și fiește cărora cinstite fețe, cumcă de vremece clerul acest de ritusul grecesc neunit din mare Prințipatul Ardealului după toate pașurile care până acuma spre (a) ajunje la oarecare trebuincioasă ocrotire și a drepturilor orășenești împărtășire, întru aceea ticăloasă stare încă până acuma se află, cât nu numai nice întru o asemănare vine, ci nice se socotește ca clerurile celorlalte legi din Ardeal, ci după legile țării nice iaste priimit, ci numai suferit. Din care pricină urmează, de preoții acestui ritus întocma cu oamenii cei proști socotinduse, nice o vază, scutință sau o-

crotire pentru slujba sa cea obștii folositoare (un an), nu trăesc cu privilegiul forumului și a canoanelor, ci căzând la ceva întâmplare, ba încă numai la prăpus, prin stăpânirile mirenești, fără nici o căutare la starea și cinstea preotească, se aristăluesc și se pedepsesc. Porție după averile sale, afară din taxa capului, întocma cu cei proști plătesc, Sidoxia pe sama Episcopului dar, ba încă și însuși parohia, din care singur (afară de puține locuri) fără de ajutorința din chivernisirea iconomii câmpului, preoții noștri nu pot trăi, au trebuit până acuma dela Episcopii avuți să și-o răscumpere plătind pe fieștecare familie 30 cr. și mai bine. Pentru rădicarea acestora și a multor greutăți, oare lung ar fi ale povesti, fiind noi după datoria chemării noastre cei protopopești de de mult îngrijați, cu prilejul acesta, cu care din milostiva gubernialicească poruncă sântem chemați aicea la Sibii pentru a ne infățișa cu crăeștii prefeptori și a ne da sama pentru adunarea sidoxii episcopești, de lipsă am găsit plenipotențiar și a ne așeza carele prea înaltul loc să poată lucra cele pentru ușorarea și mângăerea noastră trebuincioasă. Drept aceea încedintati fiind noi de dragostea cătră noi și bunăvoirea binelui nostru, de osârdiea, hârnicia, lucrarea și povățuirea de mulți ani până acuma peste clerul nostru dela preainaltele locuri avuți c(institut) Părintele vicaresul din acest cler Ioan Popovici.

și notaresului consistoriumului nostru Aaron Budai, prin aceasta cu numele și pecetele noastre din bună voie întărită scrisoare îi alege, îi numim și așezăm plenipotențiar și, ca prea laudate Domnii Sale la prea înaltul tron împărătesc în numele clerului să lucreze, cele ce vor găsi spre folosul și fericirea clerului și a neamului românesc. Iară (mai ales ca vrajba și împărecherea, care până acum între neamul românesc au fost, ridicând) și mai ales dragostea cea dorită și dela Dumnezeu poruncită, care spre nenorocirea noastră și a neamului nostru sau fost pierdut și căile prin care și-ar putea dobândi deplina mângăere leau închis, cu modrul care se va vedea prea înaltului tron mai bun și mai întocmit să se ridice și cele ce spre mângăerea noastră și înalțarea neamului românesc milostivește va găsi și va hotărî, îndată noi cu homagialicească supunere vom primi și vom implini. Sau dat în Sibii 7-a Noemvrie 1797°). (Va urma.)

³⁾ Johan Hintz: „Geschichte des Bisthums der gr. n. n. glaubensgenossen in Siebenbürgen pag. 49.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

Sentimentul național — de Dumnezeu sfântul este sădit în inimile noastre, precum și sentimentul religios, și citațiunea mai sus reprodușă dovedește, că S. Biserică Catolică nu află contradicere, ci cea mai perfectă armonie între aceste două plante sădite de aceeași mână Dumnezeiască în inimile oamenilor.

Pe ce motiv s'ar pretinde abdicarea noastră dela dreptul limbei românești în Biserică?

Constatăm, că aceia, pentru cari se plănuiește înființarea noii dieceze de Hajdudorog, stau cu toții pe un teren de revoltă pe față, în contra Auctorității Bisericei Catolice.

Ei vreau limba liturgică maghiară, administrația ss. Taine în limba maghiară: în contra voinței exprese a S. Scaun Apostolic.

Ei au introdus limba liturgică maghiară, în toate funcțiunile bisericesti și rituale: în contra interdicției și a opreliștei exprese a S. Scaun Apostolic.

Ei susțin în mod rebel, și ca rebeli aceasta inovațiune în ciuda tuturor ordinațiilor și a Bullelor emantate în cauză, dela S. Scaun Apostolic, precum aceasta se dovedește din toate declarațiile publice și din foile cari sprijinesc cauza lor.

Nu dorim, și nu voim, ca bunii și cucernicii noștri credincioși să fie în contact religios și în comuniune duhovnicească cu această atmosferă de rebeliune, în care s'au pierdut deja tot sentimentul religios, și trăiesc o viață efemeră numai, tendințele soviniște destructive, politice, sunt susținute în mod artificial cu banii și cu sprijinul unui curent politic, ce nu cunoaște nici religie nici morală, nici respectul drepturilor popoarelor.

Facem prin urmare un act de omaj față de S. Noastră Religie și un act de patriotism pentru mult încercata noastră patrie, precum că împlinim și o înaltă datorie națională, când sunem de nou înaltei considerări a S. Scaun Apostolic de Roma, motivele pentru care cerem reîncorporarea parohiilor dismembrate din legăturile canonice ale provinciei noastre metropolitane de Alba-Iulia-Făgăraș”.

Din acest proiect de rezoluțiune se vede și înălțimea conceptelor de drept, precum și corectitatea acestui cler luminat în cauzele mari, adecă credința religioasă și credința pentru interesele naționale ale poporului românesc.

Credința religioasă și sentimentele naționale nu pot veni nici odată în conflict dușmănos și nu este permis ca mână dușmănoasă sau minte slabă să strice armonia intimă ce trebuie să domnească între aceste două sentimente, care disting popoarele culte și conștie de dreptul și datoriile lor.

De aceea s'a constiuit acest cler împreună cu credincioșii săi într'o falangă de apărare a acestor comori de Dumnezeu dăruite popoarelor.

Apărare prin vorbe, prin proteste și prin fapte de constanță — să vadă lumea și cei ce ne provoacă, că aici în aceste părți espuse primejdiei de desființare națională, strălucește lumina conducătoare, luată din viața străbunilor noștri:

„Virtus romana rediviva.” Stim noi, că toată suflarea românească ba mai mult: toată lumea civilisată este cu noi și de aceea pornim la luptă sfântă de apărare cu cântecul psalmistului:

„Cu noi este Dumnezeu, înțelegeți neamuri și vă plecați, că cu noi este Dumnezeu.”

Corespondentul.

Mișcarea naționalistă pentru aromâni

Oganul conservator „Ordinea” din București scrie următorul articol de-o deosebită însemnătate:

Știri precise, a caror autenticitate nu mai poate fi, din nenorocire, pusă la îndoială de nimeni, au format convingerea în România că armatele aliaților, ocupând teritoriile locuite de Cuțo-Vlahii, s'au dedat la adevărate fărădelegi împotriva fraților noștri.

În special Grecii, țin recordul atrocităților și, judecând după ororile cari le-au comis la Veria și Delliani, ne explicăm perfect de bine extraordinara fierbere care domnește în cercurile macedo-române dela noi, atât de legitim preocupate de situațiunea nenorocită a conaționalilor lor din întreaga Peninsulă.

Ceea ce dă un caracter și mai grav chestiunii, este, pe lângă dovezile sosite din Turcia, cari precizează și enumeră în mod amănunțit atentatele săvârșite asupra Aromânilor, însăș scrișoarea dlui N. D. Speranza, însărcinatul de afaceri al Greciei în București, scrișoare publicată prin ziarul „Universul” și prin care se recunoaște că în adevăr excese de tot felul s'au comis asupra pașnicei populații românești din regiunile ocupate de oștirile grecești.

Afirmațiunea dlui însărcinat de afaceri că „nu soldații greci sunt acei cari au putut să cauzeze dezordinele, ci elementele făcătoare de rele din localitățile ocupate de Greci și alte elemente intrate în urma trupelor beligerante” — declarația aceasta zicem, a dlui Speranza, nu poate să ne liniștească câtuși de puțin.

Ori cât ar căuta dl însărcinat de afaceri al Greciei să-și apere de răspundere țara pe care o reprezintă, nimeni nu va putea crede în România, că niște „elemente rele făcătoare” de îndată ce pătrundeau în localitățile cucerite de oștirile elene, în loc de a se deda, cum e firesc în asemenea ocazii, la prădăciuni ordinare, alergau direct la școala românească pentru a-i distruge materialul didactic, a-i arde biblioteca și a-i întemnița dascălii și părinții ai căror copii urmau acolo. Și iarăș rămâne inexplicabil pentru ce bisericile românești din localitățile terorizate, erau vizate în primul loc, cărțile de slujbă și obiectele cultului profanate, preoții și clopotele dela biserici au fost luate și mutate în clopotnițele grecești.

Din natura barbariilor comise, reiese limpede, că nu poate fi vorba de pilagiul unei armate cuceritoare care distruge tot ce-i iese în cale. În regiunile ocupate de soldații Diadohului, s'a procedat după un plan preconcepțt numai împotriva Cuțo-Vlahilor, în primul loc vizându-se mișcarea culturală a acestora și în al doilea loc averea și persoana fruntașilor aromâni din localitățile respective.

Este istoria seculară care se repetă. Pentru Greci cari, nu mai departe decât acum câțiva ani, organizase bande sub patronajul înaltului guvern din Atena, ca să lovească și să distrugă avântul nostru naționalist din Macedonia, Thesalia, Albania și Epir, rășboiul de față a fost socotit ca un prilej unic pentru a se da lovitura de grație românismului. De aci,

sălbătăcia ne mai auzită cu care au izbit în elementul cultural de acolo.

Răspunderea atentatelor săvârșite cade, firește, asupra guvernului grecesc. Comandamentul armatei eline avea datoria să îngrijească de buna rînduială în localitățile cucerite — mai ales când scopul rășboiului, anunțat cu atâta trufie, era desrobirea creștinilor de sub jugul păgânilor. Îndeosebi față de Aromâni se impunea menajamente speciale, întru cât guvernul din Atena trebuia să-și reamintească de conflictul româno-grec încheis de curînd, numai grație extremei noastre bunăvoințe, dar de pe urma căreia nu noi eram cei mai păgubiți.

Afara de aceasta, presa română, în repetite rînduri, a atras atențiunea regatelor coalizate asupra marelui obligațiuni morale care naște pentru beligeranți din neutralitatea României. Față de atitudinea noastră rezervată care a făcut posibilă victoria, crutarea elementelor românești din Peninsulă era o chestie de delicateță elementară care s'ar fi impus oricărei națiuni civilizate.

Este natural că opinia publică românească să fie surprinsă de o foarte îndreptățită revoltă. Mișcarea provocată în pătura cultă a României din cercurile macedonene, găsește un mare răsunset în toate inimile.

Față de o asemenea stare de lucruri, nu ne îndoim că cercurile diriguitoare din Atena vor lua toate măsurile, cât mai e timp, pentru a pune la adăpost pe conaționalii noștri de asemenea barbarii, menite să lovească în interesele statului românesc precum și în faima de națiune europeană de care-i place să se prevaizeze națiunea elenă.

Tinerimea împotriva autorităților grecești.

— Scrișoare din Graz. —

Graz, 1 Decembrie.

Tinerimea română dela școlile mai înalte din Graz, a ținut în 1 Dec. o adunare, cu scopul de a protesta în contra abuzurilor ne mai pomenite, ce se săvârșesc de beligeranții din Balcani, în contra fraților noștri de sânge, contra bieților Aromâni. Adunarea întrunită după mai multe vorbiri ocazionale, a votat următoarea moțiune, care s'a trimis ministrului nostru de externe, contelui Berchtold:

„Noi studenții români, dela școlile superioare din Graz, adunați astăzi la 1 Dec. 1912 în localul restaurantului „Zum wilden Mann”:

incredințându-ne, din cuvântările ce s'au rostit, ca în urma evenimentelor săngeroase din Balcani, frații noștri din Macedonia, sunt amenințați cu distrugerea lor etnică și cu desființarea lor națională, și

ajungând la convingerea că Românii macedoneni numai în cadrele unui stat albano-român pot găsi garanție sigură pentru existența lor națională și propășirea lor culturală;

protestăm, în numele dreptului național și al umanității, contra cruzimilor ne mai pomenite, săvârșite din partea puterilor beligerante împotriva fraților noștri, precum și contra nefastului lor plan de a împărți moșia românească din Ma-

Prăvălie nouă!

IOAN PINTEA

MAGAZIN DE GHETE, PĂLĂRII ȘI MODĂ PENTRU DOMNI s'a deschis în

ARAD, strada Deák Ferencz n-rul 4.

(Fi 340-52)

Vis-à-vis de Librăria „Diecezană”.

bonia, cultivată și apărută neîntrerupt în decurs de 2000 de ani de frații noștri și rugăm pe Excelența Voastră să binevoiti a ne cuvânt hotărâtor pentru crearea unui stat romano-român, care să țină echilibrul politic în Balcani și să asigure fraților noștri de acolo condiții prielnice de existență și de dezvoltare națională.

Totodată s'a trimis și o telegramă de auzență societății „Macedo-Române” din București, de următorul cuprins:

„Aderăm din toată inima la mișcarea fructuoasă pornită de Dv. în interesul fraților Aromâni.”

Tinerimea rom. din Graz.

Tot în aceeași zi, cred, că s'au ținut adunări în același scop, de către studenții români din Cernăuți, Viena etc.

În legătură cu adunarea amintită, vom avea în interesul cauzei și prin ziarele germane din localitate; și rugăm și pe celelalte ziare românești a reproduce acest comunicat.

I. S.

la biroul central al Asociațiunii pentru lit. română și cultura poporului român.

Cătră domniile directori ai despărțămintelor „Asociațiunii.”

Vă aducem la cunoștință, că dl Aurel Cosciuc, fost angajat din nou ca conferențiar agronomic al „Asociațiunii” având chemarea a veni în ajutorul poporului nostru în cele economice, în ținerea de prelegeri și demonstrațiuni practice, prin aranjarea de cursuri din toate ramurile economiei și anume: din cultura pământului, plantelor agricole, a fânătelor și pășunilor, creșterea animalelor de casă (vite, cai, oi, porci), cultura viilor, pomilor și a legumelor. Conferențiarul agronomic va sta în ajutorul economilor și în procurarea de semințe, de unelte și mașini agricole, de animale de prăsilă și altele, și va da îndrumări la toate întrebările ce i se vor pune, ținând seamă totdeauna de împrejurările care trăiesc țărani noștri. De asemenea se va îngriji, ca în despărțămintele, în cari va ține prelegeri, să se întocmească și diferite expozițiuni și anume: de vite, produse agricole, mașini și altele. Mai departe conferențiarul va stărui să sta în ajutorul poporului nostru și la înființarea de tot felul de însoțiri agricole, la înființarea de bănci populare, lăptării și alte însoțiri de caracter economic.

Ca acest organ al „Asociațiunii” să-și poată împlini chemarea sa, rugăm cu toată stăruință domniile directori ai despărțămintelor, să binevoiască a se pune în legătură directă cu dânsul, arătându-i trebuințele cele mai neapărate ale economilor noștri din comunele ținatoare de despărțăminte și invitându-l, cât mai des, să meargă în mijlocul poporului, ca să-și îndeplinească și îndrumările de lipsă.

Trimiterea conferențiarului se va face în ordine, în care vor intra cererile, ținându-se seama — întrucât va fi cu putință — și de datorințele speciale ale despărțămintelor.

Cheltuielile de drum ale conferențiarului se vor acoperi din casa centrală a „Asociațiunii”. Rugăm cu insistență pe conducătorii despărțămintelor și ai agenților noastre comunale, să nu lase nefolosit acest organ al însoțirii no-

stre care poate face servicii așa de însemnate economilor noștri.

Sibiul, pentru „Comitetul central”, biroul „Asociațiunii”:

Andrei Bârseanu,
prezident.

Oct. C. Tăslăuanu,
secretar.

România și tripla-alianță.

București, 19 Noembrie.

Dela un timp, din cauza evenimentelor petrecute în Balcani, se discută mult asupra politicii externe a României, asupra relațiilor ei cu tripla alianță. Sântem în măsură a da câteva interesante amănunte în această privință. O facem, iarăș fără a angaja concepția și opiniile ziarului nostru — serie „Adevărul”, de unde reproducem acest articol — cari sunt îndeajuns de cunoscute, ci ca simplă expunere documentară de fapte.

După izbucnirea războiului balcanic și precipitarea evenimentelor, după surprinzătoarele succese ale statelor aliate, — două lucruri au devenit evidente și pentru cei cari nu sunt inițiați în tainele diplomației, anume că România nu poate privi indiferentă la marile schimbări ce se petrec în vecinătatea ei și că nu poate admite ca ele să se îndeplinească fără ca și cuvântul ei să fie ascultat. A răsărit atunci ideea unei apropiate conferințe europene și ca urmare ideea că la o asemenea conferință noi trebuie să participăm cu toate drepturile consultative și deliberative.

Cererea aceasta a noastră a fost bine primită de toate puterile. Ba s'a remarcat chiar cu această ocaziune un adevărat steeple chase între ele, care s'o apuce înaintea celeilalte întru îndeplinirea dorinței noastre. Rezervată a fost numai Anglia, nu însă, din reavoință față de noi, ci pentru că în general în conflictul actual ea are o atitudine rezervată. Cu toate acestea faptul că puterile au admis ca să participăm la conferința europeană, nu are prin el însuși nici o importanță, chiar dacă admitem că conferința se va întruni ceea ce nu-i încă de loc sigur. Importanța admiterii noastre la conferința europeană constă abia în interpretarea ce trebuie să i-se dea, anume că ea implică recunoașterea faptului că avem interese îndreptățite de apărut în peninsula Balcanică. Această recunoaștere s'a manifestat mai categoric prin declarațiile lui Sassonow și ale contelui Berchtold.

Din cele de mai sus rezultă că cu participarea la conferință n'am făcut de fapt cine știe ce lucru mare. Chestiunea aceasta de divan, n'a fost și nu poate fi scopul politicii românești. Participarea la conferință nu poate fi decât mijloc pentru ca să ne ajungem scopurile noastre. În legătură cu toată politica pacinică pe care a dus-o țara noastră participarea ei la conferință trebuie să înlesnească satisfacerea pe cale pacinică a importantelor interese ce avem de apărut. Acestea însă ori și după părerea tuturor oamenilor noștri de stat, de două feluri: etnice și teritoriale. Etnice și numai etnice întrucât privesc pe aromâni, teritoriale întrucât privesc necesitatea neapărată a unei rectificări a frontierei dobrogene.

Din acțiunea diplomatică de până acum pare a rezulta că nici una din puteri nu se opune la satisfacerea cererilor acestora foarte moderate ale României, — însă numai din partea puterilor triplei alianțe și în numele acestora din partea Austriei, se observă o acțiune susținută pentru punerea în evidență și realizarea acestor cereri. Această acțiune își are complicația ei în faptul că, la Viena se simte tot atât de bine ca la noi, că politica noastră externă se aială în acest moment la o cotitură critică, deoarece acum trebuie

să se vadă rodul unei politici de treizeci de ani, pe care Europa întreagă s'a complăcut s'o socotească „înțeleaptă”.

Stuația noastră geografică ne pune într-o declarată poziție, aceea de a alege între Austro-Ungaria și Rusia. Istoria noastră recentă și argumente de ordine de utilitate au determinat pe oamenii noștri de stat spre politica triplei alianțe. Rusia regretă sau își dă acru că regretă greșelile ei din trecut, ea ne ademenește cu vorbe frumoase și cu miragiul alianței cu Franța... Toate acestea diplomația triplei alianțe le vede și dorește ca România să nu iasă stîrbită moralicește și politicește din actualul conflict devine un interes politic de primul ordin al Triplei Alianțe.

Așa se și explică faptul că la ministerul de externe din Viena se declară fără înconjur că dreptele cereri ale României sunt unul din punctele cardinale ale diplomației triplei alianțe.

Iată motivele diplomatice pentru cari se crede că cererile României vor fi realizate. Influența exercitată și sfaturile amicale date la Sofia, n'ar fi rămas fără ecou. Bulgaria voiește relațiuni bune și o înțelegere amicală cu România. Venirea în țară a dlui Danew, care e sigură, o dovedește. România a fost sondată pe departe de guvernul bulgar, în decursul verei acestia, dacă n'ar voi să consimtă la o neutralitate binevoitoare. Răspunsul a fost — relațiunile de amicitie cu tripla alianță explică de ce — evasiv. Discreția a fost nu mai puțin riguroasă și atitudinea noastră în tot timpul acestui război ireproșabilă. Un pas al nostru putea, după împrejurări aprinde războiul european sau împiedeca războiul balcanic. Mai curînd lucrul dintâi decât cel din urmă. Bulgarii nu pot să uite aceasta și Europa nu trebuie s'o uite. Tripla alianță însă care ne-a sfătuit, și mai ales Austria, acesta e punctul de vedere al diplomaților, ne datorește cel puțin ca să nu plătim sfaturile primite cu preștiul nostru.

După cum am mai spus însă, la Viena se socotește aceasta ca una din cele mai importante probleme pe cari trebuie să le rezolve diplomația triplei alianțe în criza actuală. B.

Expozeul cancelarului german

— Accentuarea solidarității cu monarhia austro-ungară. —

Germania și-a spus ieri cuvântul așteptat cu mult interes de întreaga lume diplomatică, și și-a precizat, prin glasul dlui Bethman-Hollweg, atitudinea față de marile complicații cari frământă în momentul de față toate țările din Europa.

În 1909, când anexiunea a provocat în Belgrad un zângănit de arme amenințător, al cărui răsunet lumea-l auzia în capitala imperiului moscovit, chestiunea cea mare și atunci era: *Ce zice Germania?* Cancelarul de atunci, Bülow, a vorbit clar și precis, lumea l-a înțeles, și la un moment dat ni s'a dat să vedem, cum Serbia și-a aruncat în pod pumnalul ruginit în același timp când Rusia își vâra în teacă uriașa spadă și războinicul Isvolsky, ministrul de externe de atunci al Rusiei, își lua adio dela subalternii săi.

Împrejurările sunt azi și mai grele decât atunci și întrebarea: *Ce zice Germania?* — ne venia și mai des pe buze. Bethmann-Hollweg ni-a dat ieri asigurări și mai hotărâte și mai energice de fidelitatea Germaniei, decât cum erau acelea ale lui Bülow. Asigurările Germaniei pot mulțami deplin cererile conducătoare ale monarhiei, iar în simul milioanele amenințate în avutul și sângele lor, se poate cobori din nou duhul păcii și al liniștei dorit cu atâta

ELEVATOARE

Afară de cartel.

PENTRU ORICE TREBUI-
NTE ȘI EXPLOATARE.

Fabrică principală:
Hamburg.

MERTENS JÁNOS

BUDAPEST VII. bulev. József 30-32.

Telefon. 142—49.

Telefon. 142—49.

căldură. *Pretențiunile monarhiei* — a spus cancelarul german — *nu sunt decât minimul programului fixat de Tripla Alianță.* Albania va trebui să primească independență și aceasta nu poate fi asigurată decât atunci când Serbia va fi oprită să-și deschidă un coridor până la Durazzo. Aceasta, de altfel, e o chestiune a monarhiei și a Serbiei, pe care o vor rezolvi ele, în cazul extrem, chiar și cu armele. Dacă însă la rezolvirea acestei chestiuni, monarhia va fi amenințată și din altă parte — fără îndoială, cancelarul german a vizat Rusia —, *atunci Germania se va alătura cu toată puterea de care dispune, aliatei sale, luptând „solidar și hotărît” în interesul său propriu, pentru pozițiunea și viitorul său.*

E cu puțință că Rușii au contat până acum la sprijinul Angliei, așteptând ea, în caz de conflagrație generală, aceasta să atace pe Germani dela spate. Bethmann-Hollweg ne asigură, secundat de secretarul său Kiderlen-Wächter, că raporturile între Germania și Anglia sunt din cele mai bune. Așa că, în cazul acesta Rusia ar rămânea izolată în fața uriașului bloc german-austro-ungar.

Nu avem motive să ne îndoim de temeinicia asigurărilor date de Bethmann-Hollweg și așa fiind, e foarte verosimil că peste câteva zile orizontul politic va fi deplin limpezit și poazele se vor putea bucura încă multă vreme de roadele binefăcătoare ale păcii, de cumva dorul de război nu va aprinde din nou în una sau alta din puterile Europei, scânteia războiului.

Discuția asupra expozeului.

Primul care a luat cuvântul, după Bethmann-Hollweg, a fost deputatul socialist *Ledebur*, spunând că din expunerile cancelarului n'a putut secate, care e momentul oportun în care Germania se va alătura, cu arma în mână, aliatelor ei. Indreaptă atacuri vehemente împotriva țării Rusiei și cere ca guvernul german să caute prietenia Angliei, înlăturând punctele de divergență. — Secretarul afacerilor externe, *Kiderlen Wächter* își exprimă bucuria pentru raporturile amicale ce s'au stabilit în timpul din urmă între Anglia și Germania. — *Span* (centru): Nu astăzi decidem, când și cum să intervină Germania în favorul aliatelor ei, lucrul acesta s'a decis atunci când Bismarck a dat ființă Triplei Alianțe. — Conte *Kanitz* (conservator) dorește din toată inima susținerea păcii, dacă asta, însă, nu va fi posibil, atunci așteaptă ca guvernul să facă totul pentruca în momentul hotărîtor apărarea țării să fie la înălțimea chemării. E convins că armata e în fiecare clipă gata de luptă.

— *Bassermann* (național-liberal): Nu putem permite protectoratul nici unei puteri asupra vreunei părți din Turcia. Dorim ca guvernul să ne dea mai des lămuriri asupra politicii sale externe. Aprobăm politica Germaniei în Balcani și declarațiile dlui cancelar acoperă perfect vederile partidului nostru. În acelaș senz vorbește și deputatul *Schulz*.

În general s'a văzut ieri că toate partidele — în parte chiar și socialistii — din parlamentul german aprobă politica Germaniei și a Triplei Alianțe și în consecință se solidarizează în toate cu pretențiunile Austro-Ungariei, astfel că, în definitiv, un război al monarhiei cu Rusia, ar provoca și ingerința Germaniei. Suntem convinși că, ori cât de puternic ar fi imperiul rusesc, în fața blocului german-austro-ungar va fi silit să bată în retragere.

Politica „corectă” a Rusiei.

Londra. — Într-o convorbire cu corespondentul lui „Daily Telegraph” *Hartwig*, ambasadorul rus din Belgrad, a protestat în contra afirmării că Rusia ar face o politică îndrăgășită. Rusia totdeauna a îndemnat-o pe Serbia să fie moderată și să nîzuiească a satisface pretențiunile marilor Puteri. Noi n'am îndemnat pe Serbia — a continuat *Harwig* — să se împotrivescă unei autonomii a Albaniei și nici nu are vre-o excepțiune contra acestei autonomii. Pretențiunile Serbiei au mai mult caracter economic. **Chestia autonomiei Albaniei și cea a portului sârbesc la Adriatică vor tulbura pacea Europei. Portul dela Adriatică e o chestie de viață pentru Serbia.** Astăzi în privința economică Serbia depinde absolut dela Austria și Ungaria. De exemplu, azi câteva zile autoritățile maghiare dela granițe au oprit transportul câtorva mii de găște, motivul că acelea sufereau de-o boală care.

Spioni ruși în Bucovina.

Cernăuți. — Zilele trecute agenții poliției au arestat pe malul Prutului, la marginea orașului lângă moara Scheosmann, pe doi oameni spioni ruși.

Un alt spion rus a fost arestat în gara Suceava, iar un altul, îmbrăcat în haine prețioase a fost arestat lângă podul peste Prut.

Rusia dă îndără!

Köln. — Telegramme din Petersburg consemnează că de câteva zile presa panslavistă a luat o atitudine mai moderată. După toate probabilitățile aceasta se datorește preparativelor război ale Chinei contra Rusiei. Un înalt diplomat a declarat, că Rusia e sigură că îndără ar face demersuri războinice în Europa, chiar și-ar declara și ea război. Deasemenea Rusia e foarte bănuitoare și față de planurile Japoniei din partea căreia se așteaptă la surprize foarte neplăcute. De aceea în zilele din urmă ministerul Rusiei la Belgrad, *Hartwig*, a primit numeroase ordine telegrafice dela guvernul său ca să comunice guvernului sârb cea mai mare modera-

Războiu sau pace?

Atitudinea Serbiei. — Politica „corectă” a Rusiei. — Pregătirile de război ale Franței. — Autonomia Albaniei. — Statele balcanice și conferința europeană. — Atitudinea României. — Declarațiile baronului Conrad de Hötendorf. — Turcia oferă României o insulă în marea Egeică. — Un articol al senatorului român d. Bașaria. — Neliniște în Galizia. — Tratatul turco-bulgare. — Neînțelegeri între aliați.

Arad, 3 Decembrie.

În lumea diplomatică tot mai mult se accentuează trebuința încheierii de urgență a păcii, a unei păci care să mulțamească toate părțile interesate. După energicele expuneri ale cancelarului german nădejdea noastră că evenimentele vor lua o întorsătură favorabilă, pare deplin justificată. Motiv, serios motiv de îngrijorare poate azi fi numai nesiguranta asupra sortii consulului Prohaszka. Nici până azi, ministerul nostru de externe n'a dat un comunicat oficios despre cazul dela Prizrend. Întârzierea aceasta nu ni-o putem explica altfel decât că într'adevăr Serbia a adus un ultragiul foarte grav monarhiei și diplomației noastre a fost adusă în o situație dificilă care, ne temem, nu se va limpezi cu una cu două.

În chestiunea portului reclamat de Sârbi, monarhia noastră nu va face deocamdată nici un pas hotărîtor care ar putea să complice și mai mult situația. Că monarhia noastră se ferește să atingă chestiunea aceasta delicată, e încă o dovadă că prima chestiune, aceea cu cazul consulului dela Prizrend nu e încă limpezită. Ne vom bucura când vom putea vesti cetitorilor că ea e pe cale de a se clarifica.

În neînțelegerile puterilor cari preocupă azi lumea, un lucru e sigur. E mai presus de orice îndoială că Rusia nu vede cu ochi buni formarea unui stat albanez, dușman Slavilor, în Balcani, unde credea că-și va putea întinde întreaga sferă de influență, punând sub patronajul său toate țărișoarele peninsulei.

Astăzi, după ce au auzit glasul Germaniei care le va fi răsunat în urechi ca un nedorit dar impunător veto, se vor fi convins că a sosit timpul să renunțe la acest vis... Și pe lângă o Albanie independentă să sperăm că vom avea mai târziu și o Macedonie și apoi și o Bulgarie independentă emancipată de sub patronajul Rusiei sau al altei puteri, și atunci nici o putere, fie aceea cât de mare și de trufașă nu-și va putea impune ușor voința și influența tinerelor țărișoare din Balcani.

Atitudinea Serbiei.

Belgrad. — Ziarele sârbești continuă tot mai intensiv să agite spiritele împotriva Austro-Ungariei. Asentarea contingentului al 3-lea de recruți încă e o dovadă despre împuternicirea tot mai mare a partidului războiului în Serbia. Ziarul „Politika” spune, că *mai bine să piară întreagă armata, decât să se renunțe la pretențiunea unui drum spre Adriatică.* Din cercuri bine informate sârbești se asigură însă, că cercurile competente sârbești *inclină acum în mod hotărât spre pace.* Această schimbare grabnică în atitudinea Serbiei s'a făcut în urma hotărârii nestrămutate a monarhiei austro-ungare de a nu ceda cu nici un preț din pretențiunile formulate. Faptul acesta, precum și *canoșterea primăjdiei ce amenință Serbia*, au făcut să se modereze fantaziile și pretențiunile prea înfierbântate.

Berlin. — La locurile competente din Berlin și Viena nu se știe nimic despre aceea că guvernul sârbesc să fi trimis vre-o notă Puterilor triplei înțelegeri în contra pregătirilor militare ale Austro-Ungariei la granița sârbească.

Pregătirile de război ale Franței.

Geneva. — *Dela granița elvețiană spre Franța se anunță, că Franța face pregătiri în vederea unui eventual război. În alte guvernul a anunțat autoritățile vamale de acum vor fi supuse, în mod provizoriu, ministerului de război. Păzirea liniilor telegrafice a fost incredintată unei părți a funcționarilor de vamă. Societățile căilor ferate au fost științate să pregătească toate mijloacele de comunicațiune. În vederea mobilizării comisiunilor litare au instalat birouri în garile mai importante.*

Autonomia Albaniei.

Viena. — Orașele albaneze, cari arborase drapelul albanez, au trimis generalilor sârbi a protest în care se declară următoarele: „Albanezii n'au nimic de împărțit cu statele balcanice. Nu vom suferi să devastăm patria noastră dușmanii. Dacă veniți ca oaspeți, vă primim cu bucurie, dacă însă invadați cu forță brutală cuibul nostru, în cazul acesta Albania va trata cu voi cum se tratează cu bandiții hoții.”

Blocarea Valoniei.

Paris. — Din Constantinopol se anunță Blocarea Valoniei de către greci întârzie tratativele de pace. Dacă Grecii nu vor renunța la această blocare, ea va rezulta complicații foarte neplăcute, deoarece după cum se crede în Constantinopol, Austro-Ungaria și Italia vor lua măsuri foarte aspre în contra blocării acestei țări. Se știe că aceste două Puteri au și somat Grecia să ridice blocada. Aici se vorbește însă, că Grecia se va supune acestor somări.

Statele balcanice și conferința europeană.

Belgrad. — Statele balcanice spun că conferința europeană este de prisos, iar daci

totuși ar urma să se țină, *alianța balcanică încă va participa la această conferință*, însă numai cu condițiunea că *recunoaște și sancționează noua situație creată în Balcani.*

Atitudinea României.

București. — Consiliul de miniștri care a avut loc de curând a debătut despre acoperirea pretențiilor militare. S'a constatat, că situația finanțelor e foarte favorabilă și că excedentul primelor luni ale anului curent a fost de o sută milioane lei.

*

Praga. — Camera de comerț și industrie de aici a primit o telegramă de la guvernul român, în care se urzicează trimiterea bucătăriilor ambulante militare comandate la fabricile de aici. Camera a satisfăcut cererea guvernului român.

Declarațiile baronului Conrad.

București. — Într-o convorbire a unui corespondent al „Adevărului” cu baronul Conrad de Hötendorf, acesta a făcut declarații foarte rezerve, a declarat însă că *despre apropiata primărie a unui război nu poate fi vorba.* Bar. Conrad n'a voit să facă declarații despre atitudinea României, a spus însă că atât Austro-Ungaria, cât și România au deplină încredere în înțelepciunea regelui Carol. Șeful statului major și-a exprimat nădejdea *de a se putea rezolvi în mod pacific toate chestiile pendente.*

Turcia oferă României o insulă în marea Egeică.

Constantinopol. — O depeșă adresată din Constantinopol ziarului „Kölnische Zeitung” anunță că raportul ambasadorului turc la Berlin asupra atitudinii Austro-Ungariei, Germaniei și României n'a satisfăcut consiliul de miniștri turci. Mai ales din partea triplei alianțe precum și a României se aștepta mai mult. Se credea că în cazul cel mai extrem se va putea conta pe ajutorul României, cărei i s'ar fi oferit în schimb mari avantaje economice, și arendarea unei din insulele Mării Egee. Greciei i s'ar fi oferit de asemenea o încheiere separată a păcii cu arendarea unei insule precum și o alianță cu Turcia și România. Ofertele acestea însă au fost primite cu mare răceală la Atena și București.

Neliniste în Galiția.

Lemberg. — Sâmbătă seara socialiștii ruteni și ucrainii au organizat o mare demonstrație în contra războiului. În fața statuei Mișchievici s'au adunat 10 mii de oameni. Demonstrații purtau două mari drapele cu inscripția: *Trăiască Polonia! Trăiască Ucraina independentă!* Un student universitar a ținut un discurs în care a spus, că în principiu poporul voeste pacea, în cazul unui război contra Rusiei însă, el își va jertfi și ultima picătură de sânge.

Tratatul turco-bulgar.

Constantinopol. — Procesul verbal referitor la un armistițiu între părțile beligerante n'a fost încă iscălit. *Imediat după iscălire* — care va avea loc probabil azi — *vor începe tratativele de pace*, care vor avea loc pe teritoriu neutral.

Belgrad. — Tratatul de pace vor avea loc probabil în *Lausanne, Bruxelles* sau în *Haga.* Se crede cu siguranță că în decurs de două săptămâni pacea va fi încheiată. Delegații Serbiei vor fi *Stoian Novacovici, fost prim-ministru, Andrei Nicolici,* președintele scupștinei, *Veznici* consulul sârb din Paris și *Pavlovici,* vicecolonel în statul major, iar secretar al acestei delegații va fi fostul ministru de finanțe *Voja Velicovici.*

Regele bulgar la Ceatalgea.

Sofia. — Agenția telegrafică bulgară anunță că regele Ferdinand însoțit de cătră ministrul de finanțe Teodoroff a plecat la Ceatalgea.

Sultanul cătră regele bulgar.

Constantinopol. — Ieri sultanul a trimis regelui Ferdinand al Bulgariei o telegramă în care îl asigură despre înclinările lui pacifice, declară însă că *niciodată nu va abdice de Adrianopol, locul stănt al tuturor mohamedanilor.*

Neînțelegeri între aliați.

Constantinopol. — Neînțelegerea între bulgari și greci, din cauza Salonicului e atât de mare, încât guvernul grecese probabil nu va accepta condițiunile armistițiului.

Berlin. — Muntenegru nu e satisfăcut cu condițiunile armistițiului, se svonește chiar că guvernul muntenegrean nu va da autorizație plenipotențiatilor săi să iscălească procesul verbal. Muntenegru voeste, adică, că *încă înainte de iscălire procesului verbal referitor la armistițiu să ocupe orașul Scutari.*

INFORMAȚIUNI

Arad, 3 Decembrie 1912.

† Irina Popoviciu.

Azi la orele 10 a. m. a avut loc în Miniș înmormântarea soției d. protopop și asesor reș. al consistoriului nostru din Arad, d. Gheorghe Popoviciu. La actul funebru au luat parte numeroși intelectuali din Arad, întreg personalul consistorial în frunte cu asesorii referenți, d. Gherasim Serb, Dr. Gheorghe Cialhandu și secretarul consistorial d. Vasile Goldiș, din partea seminarului diecezan P. C. Sa d. Roman Ciogariu cu d. profesor Trișen Lugojan și corul seminarial. Deși o vreme de ploaie, toți preoții și învățătorii din împrejurime precum și fruntașii țărani din Șiria, — unde d. Popoviciu a fost lung timp protopop au grăbit să dea cinstea de pe urmă acestei distinse membre a femeilor române din Arad și provincie.

Actul funebru, început la casa mortuară și continuat în sânta biserică, s'a oficiat de protopopii Dr. G. Cialhandu, Procopiu Givulescu, protopopul Radnei și Fabriciu Mumiță, protopopul L'povei, asistați de încă 10 preoți și diaconul ceremonial din Arad, d. Corneliu Lazar.

Răspunsurile le-a dat corul seminarial cu atâtă precizie și duioșie, încât a stors lacrimi din ochii publicului. Poporul nostru din Miniș a rămas adânc mișcat la auzul duioșelor cântări funebre executate la perfecție de bine instruitul cor de sub conducerea d. profesor Lugojan. Pe drum, spre cimitir, a cântat frumos și corul țărănilor, de sub conducerea d. învățător Traian Fridric.

Cuvântarea funebra a rostit-o părintele Corneliu Popescu, un distins cleric și fost ofițier consistorial, iar astăzi preot în Paulis.

Apoi am plecat pe calea „De unde nu este reîntărcere.” Dragostea neamului față de defuncta s'a manifestat și prin mulțimea imensă de popor și intelectuali cari au petrecut-o pe calea din urmă.

În vezi amintirea ei!

Ș.—

— Măne, Mercuri, fiind sârbătoare — Intra-rea în biserică — numărul viitor al ziarului nostru va apare Joi noaptea.

Aducerea corpului lui I. L. Caragiale. Cu un tren de marfă a sosit la București un vagon german mortuar. Fiind vagonul sigilat iar fractele cu cari trebuia însoțit fiind întârziate, șeful gării s'a interesat la Predeal, de unde a aflat, că în vagonul mortuar se aflau rămășițele pământești ale regretatului I. L. Caragiale. Vagonul fusese expedit din Berlin acum 2 săptămâni dar a rătăcit prin diferite stații austriace, unde s'au pierdut și fractele cuvenite. Șeful gării, unde s'au ce a aflat acest lucru a comunicat fiului defunctului Caragiale sosirea vagonului.

După ultimele dispozițiuni luate în consiliul de miniștri român s'a hotărât să se facă marelui nostru prozator funerarul național. Sierul sosit în gara de Nord, a fost transportat la biserică sf. Gheorghe, unde va fi ținut preabil până Joi, când se va face înmormântarea. La înmormântare vor vorbi d. Take Ionescu, din partea guvernului, Barbu Delavrancea, Al. Davila, din partea Teatrului Național, un reprezentant al „Sindicatului ziaristilor”, și un reprezentant al Societății scriitorilor.

Pentru ca publicul din toată țara să poată asista la această înmormântare, s'a hotărât să se acorde o reducere de 50 la sută pe căile ferate române.

Dela tinerimea noastră universitară din Cluj.

O crasă nedreptate. De ani de zile cunoaștem străduințele tinerimii universitare din Cluj pentru a se putea organiza temeinic în jurul unei societăți de lectură, cunoaștem și pe nobilii fruntași cari au agitat organizarea, contribuind cu peana și danii pentru realizarea ei. Având mijloacele la îndemână studenții clujeni au elaborat un frumos proiect spre aprobare. Dl ministru acum le anunță oficios că: **Individualitatea fondatorilor nu dă garanță că scopurile fixate în statute le vor putea ajunge, și că vor observa marginile hotărâte în proiectul de statute.**

Această zădărnire a dorințelor aprinse ale tinerimii universitare, pe cari de atâta ani le nutrește și le cere realizarea — și multă vreme le-a fost singura preocupare — e o tristă semnificație a stărilor putrede din această țară unde nu se ține seamă de conștiință și drepturi, și numai se arborează stărvul acelei „idei de stat maghiar-unitar”. Corespondentul nostru din Cluj ne-a trimis vestea aceasta astfel adnotată:

„Aducem la cunoștința întregii lumi românești și străine actul acesta al guvernului ungar, care reoglindește întreaga constituție a țării noastre.” — Dr. O. R.”

Alegerile generale din România pentru Senat. Vineri s'au terminat alegerile generale pentru Senat. Au fost aleși în colegiul I. de Senat, care are 64 de locuri, 22 conservatori, 23 cons.-democrați și 17 liberali. În 2 locuri s'a declarat balotagiu. În colegiul II. care are 52 locuri, au fost aleși 23 conservatori, 20 cons.-democrați și 7 liberali, iar în 2 locuri s'a declarat balotagiu.

Știri din Iași: Ni se scrie. Acum când faptele sunt pe deplin cunoscute, e necesar să se știe de cine va fi reprezentat Iașul idealist în Parlamentul ce e pe cale de a fi convocat.

Iașul alege 11 deputați și 5 senatori. Din punct de vedere al numărului, evident, în frunte stau tachistii cu 5 deputați și 3 senatori, adică în total 8 reprezentanți. Vin apoi conservatorii cu 6 reprezentanți, dintre cari 4 sunt deputați iar doi senatori. În sfârșit Iașul e reprezentat și prin 2 deputați liberali: d. C. Sterc, ales la colegiul I fără contracandidat, și d. G. G. Mârzescu, care, printr-o vie propagandă, a reușit să ocupe locul destinaț prin consiliul de miniștri unui conservator la colegiul al II-lea.

*

Nou institut de văpsitorie, curățire și spălătorie cu aburi.

Aduc la cunoștința on. public, că am deschis

un institut modern de văpsitorie, curățire și spălătorie cu aburi
în ARAD, colțul străzii Weitzer János.

Institutul: str. Magyar nr. 26. Institutul de primire: str. Weitzer János (vis-à-vis de poșta centrală).

Roagă binevoitorul sprijin, proiectantul:

Knapp Sándor.

E foarte firesc ca ororile comise de grecii „inviuătorii” împotriva fraților noștri macedoneni să producă un viu resentiment în sufletul oricărui român. Dacă cei de sub stăpâniri străine nu-și pot manifesta acest resentiment, românii din regatul liber au datoriat să o facă, și cât mai tare, pentru aceste crime comise de grecii „liberatorii” să înceteze.

Sunt foarte frumoase întrunirile uriașe cari se țin în București. Ele dovedesc că masa poporului român nu e atât de insensibilă precum s'ar crede, atunci când e vorba de existența unor frați. O întrunire de acest fel, din inițiativa „Ligiei Culturale” și a „Centrului studentesc”, se va ține și aci la teatru național Duminică viitoare. Altele vor avea loc săptămâna aceasta în toate orașele țării.

„Centrul-studentesc-Iasi” pășeste în al patrulea an al existenței sale. E una din cele mai meritorii societăți studentești române, caracterizată printr-o viață independentă în manifestată. De aici nu vom trece cu vederea alegerea noului comitet, pe exercitiul anului universitar 1912—1913, care e compus din d-nii: Victor Iamandi, președinte; Teodor A. Naum și C. Bușacu, vicepreședinți; Gr. T. Popa, secretar-general; R. Cronwald, secretar de ședință; Felicea Ulrich și Gh. Munteanu casieri; G. Fedeleș și I. Hanganu, bibliotecari; Savel Cărlan, C. Spiridonescu, I. Plăcinteanu și St. Petrovici, cenzoari.

Căsătorie. D. Mihail Muntean abs. de teologie și d-șoara Silvia Bratu, căsătoriți. Felicitări.

Din atrocitățile bajibuzucilor. Corespondentul din Balcani al cotidianului francez „Le Journal”, d. Ludovic Naudeau, care a făcut în urmă o lungă călătorie dela Adrianopol la Ceatagea, prin ținuturile pustiite de război, a fost martorul înfiorător al nemai pomenitelor atrocități săvârșite de bajibuzuci prin satele creștinești pe cari le-au străbătut. Se știe că bajibuzucii sunt când soldați turci răzlețiți din regimentele risipite, când țărani bulgari de religie mahomedană și cari sunt cei mai înverșunați dușmani ai Bulgarilor însă. Ce scrie d. L. Naudeau despre cruzimile acestor fiare este pur și simplu de necrezut. Ei s'au dedat la masacre așa de oribile încât ziaristul francez, care e cu toate acestea un bătrân corespondent de război, a căzut bolnav de silă și de oroare. Iată ce scrie între altele, d. Naudeau: „La Allanlı, un sat de lângă Baba-Eski, ce monștri s'au dedat la atrocitățile ale căror urme oribile ne-au înfiorat? Au fost ei soldații turci bătând în retragere, sau bajibuzucii, acești monșmani ai ferocității cari au mutilat sute de persoane, au crăpat ochii, au tăiat mâinile și nasurile, au sfărmat testele copiilor și pruncilor și au mers până la a se deda unei obstetrici hidoase căutând în măruntaele unei femei spintecate promisiunea unei vieți viitoare? Semnalează aceste orori celor cari au crezut de cuviință să se facă apărătorii regimului otoman, și îi întreb dacă drept este ca o societate în mijlocul căreia astfel de orori sunt posibile, să continue a exista în Europa?”

Caz de moarte. Subscriși cu inima frântă de durere, în numele lor și al tuturor consăngenilor, amantă că preaiubitul soț, tată și frate **Cornel Crișan**, învățător greco-catolic, vicepreședinte al băncii „Piatra”, după un morț greu și îndelungat, în 1 Decembrie și-a dat blândul și nobilul său suflet în mâinile Creatorului, în anul 38 al etății și 16 al fericitei sale căsătorii. Osemintele s'au așezat spre odihnă veșnică în cimitierul gr.-cat. din Teiuș în 3 Decembrie la 2 ore d. a. Laura Crișan n. Dănilă, soție. Claudia, Cornel, Eugenia, Laura, Mircea, Septimiu și Enea

fii și fiice. Ștefan Crișan, învățător emerit, tată. Ștefan, Virgil, frați. Iosif Pop de Tövis maior ces. reg. emerit, unchiu. Odihnească în pace.

Premiul Nobel pentru literatură, a fost acordat în acest an de către Academia din Stockholm scriitorului german Gerhard Hauptmann. După cum ne-a scris cronicarul nostru din Paris, vorba era ca acest premiu să fie dat lui Anatole France; dar mai mulți membri ai Academiei suedeze au găsit de cuviință că papoarele latine au fost de prea multe ori premiate în ce privește premiul literar, în dauna rasei germane.

Așa că laureatul literar din acest an este dramaturgul german Gerhard Hauptmann. Alegerea aceasta e de altfel excelentă. Fără a fi un artist de mărimea lui Anatole France, scriitorul german este totuși o personalitate puternică și opera sa cea mai de seamă: *Tesătorii* e cunoscută, tradusă și jucată în toate țările din lume. Se știe ce tablou sumbru al mizeriei și mâniilor populare înfățișează această piesă. Din opera lui Gerhard Hauptmann se mai pot cita *Hannele Matern* și *Clopotul înghițit* cari au dobândit o mare influență în toate ținuturile de limbă germană.

Chestia succesiunii la tron în Rusia. Se știe cât a preocupat lumea în timpul din urmă boala țareviciului. S'a vorbit de atentat anarhist, de răni făcute cu pumnalul moștenitorului rusesc. Faptul e că țareviciul a fost greu bolnav. Dar ce nu s'a știut până azi, e că boala celui mai mare fiu al lui Nicolae II e incurabilă și că sfârșitul său e o chestie de puțini ani, ba chiar de puține luni.

Iată știrea senzațională care s'a comunicat dintr-o sursă sigură unui mare ziar francez. Ziarul acesta mai adaugă că chestia succesiunii la tronul Rusiei preocupă foarte mult curtea din Petersburg și că numeroase conferințe ale familiei imperiale au avut și au loc neîncetat.

Chestiunea e mai gravă decât ar avea aparența.

Din distracțiunile lui Edison. Ilustrul inventator este un mare fumător; el nu fumează decât țigări de foi de o excelentă calitate. Pe biroul său stă totdeauna o cutie cu țigări de Havana, fabricate special pentru el, dar prietenii și vizitatorii lui Edison sunt foarte numeroși și toți fumători! Edison, plictisit de faptul că în douăzeci de zile ei îi goliseră mai bine de zece cutii de țigări, s'a adresat furnizorului său obișnuit, rugându-l să-i confecționeze niște țigări din frunze de păpușoi uscat, învăluindu-le numai pe deasupra cu o foie de tutun Havana.

Savatul are o inimă de aur; dar îi este totuș penibil să vadă niște vizitatori indiscreți cum îi fumează excelentele și scumpele lui țigări.

Fără a cere alte lămuriri, negustorul de tutun execută și livrează comanda. După o lună el se prezintă din nou savantului întrebându-l dacă nu are încă nevoie de țigările lui obișnuite?

— Fără îndoială, răspunse Edison, dar când îmi vei aduce țigările de foi de porumb pe care ți le-am comandat?

De trei săptămâni inventatorul le fuma fără să știe!

Funerariile contesei de Flandra. Din Bruxelles vine știrea, că deși Sâmbătă a plouat în conținut, o mulțime enormă staționa pe parcursul cortegiului funebru al contesei de Flandra. Reverberele erau aprinse și îndoliate. Drapelul național fălăie la baza catartului la palatul regal și la palatul contesei. Balcoanele caselor particulare sunt cernite cu draperii negre cu borduri argintate. Trupele și garda civilă dau onorurile pe tot parcursul cortegiului. Regele a sosit la 10.25 la palatul contesei. Părea foarte emoționat. Apoi clerul a spus rugăciuni și corpul

contesei de Flandra a fost dus de oficeri de grenadieri pe dricul tras de 8 cai conduși cu mâna. Trupele dădeau onorurile cu goarneau, clopotele tuturor bisericilor sunau. Cortegiul a pornit la orele 10 și jumătate. Regele mergea după dreg având la dreapta sa pe principele moștenitor al Germaniei iar la stânga sa pe principele Rupprecht de Bavaria. Veneau apoi principii Carol de Hohenzollern, ducele de Vendome, principele moștenitor al României și ceilalți principii străini și misiuni speciale. Pe tot parcursul mulțimea se descoperea cu respect la trecerea dricului.

Cortegiul a sosit la 11 la biserica catedrală Sie Gudule, unde s'a oficiat o slujbă religioasă de cardinalul de Malines, apoi cortegiul s'a îndreptat spre biserica Laeken. Nu s'a semnalat nici un incident. Din cauza timpului rău, regina n'a asistat la ceremonia funebă.

O altă ceremonie a avut loc la sosirea în biserică din Laecken, în fața regelui, a principilor principeselor, minșunilor și autorităților. Cardinalul din Maline a slujit. Apoi subofitieri de grenadieri au coborât cociugul în cavoul familiei. Regele, foarte mișcat a mulțumit Cardinalului, s'a plecat în fața cavoului și s'a retras cu principii și demnitarii.

x Concertul artistei Helen Ware. Duminică seara, în 8 Decembrie n., la orele 8 va avea loc în Arad un concert foarte interesant și de mare valoare artistică. O tânără, dar renumită artistă de vioară va concerta în fața publicului iubitor de muzică din Arad. Acest concert cu atât mai mult va putea să intereseze societatea românească, deoarece renumita artistă se trage dintr-o familie românească din America iar după acest concert ea va face un turneu în România. Atragem atențiunea on. noștri cetitori asupra concertului de Duminică seara a artistei Helen Ware, la care-și vor da concursul și alte două artiste din Arad. Concertul va avea loc în sala mare a hotelului „Crucea albă”. Bilete se vând înainte la administrația ziarului „Függetlenség” str. Deák Ferenc nr. 21 și la prăvălia de sticlării a lui Szabó Albert.

La tipografia „CONCORDIA” ală apăcare momentan un mașinist care se pricepe și la lucrări în ton precum și la sterotypat.

Reflectanții să se adreseze la administrația ziarului nostru.

x Atragem atențiunea on. cetitorilor noștri asupra anunțului librăriei „Doina” din Beiuș.

x Atragem atențiunea on. cetitorilor noștri asupra anunțului „Pickliu” publicat azi.

x **Nadler és Dr. Schöpfung** fabrică de oroloage pentru turnuri, *Budapesta VIII. Prater 9.* O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați livrează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele liferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru. (N 42)

x **Pastilele de piept ale lui Egger** sunt cu efect sigur și grabnic în contra tusei, răcelii și flegmei. Sunt neîntrecute ca leac în contra durerii de gât și a înădușelei. Nu strică stomacul, au un gust foarte bun! Se pot căpăta în fiecare farmacie (apotecă) și drogerie. Cutia costă una și două coroane. Cutia de probă: 50 fileri. Depozitul (magazinul) principal: Dr. Egger Leo și Egger I. Budapest VI., Révai utca 12.

„Să nu vârsti nimeni p, dar să târguești ieftin”.

Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuie dar
**mobile frumoase, ieftine
și bune**

No 223—100

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în trusouri pentru mireasa

Văzcare în rate fără ridicare de preț

Ultima oră

Pregătirile de război ale Serbiei.

Semlin. — Cu toate desmințirile oficiale și neoficiale sârbești e fapt că *ministrul de război sârbesc a rechemat o jumătate a armatei dela Drina și, pentru ca să evite orice alarmare a publicului, a trimis trupele la o depărtare de două ore dela Belgrad.* E fapt și aceea, că *incontenent se formează bande sârbe, cari vor avea datoria să răscoale poporul din Bosnia și Hercegovina.*

Protestări contra atrocităților sârbești.

Viena. — Veștile despre *atrocitățile* pe cari le săvârșesc Sârbii în Albania, *se confirmă* iar deoarece Serbia, deși tratativele în chestia armistițiului sunt în curgere, continuă încă campania războiului în Albania, între puteri s'au început tratative în scopul sistării acestor măceluri în Albania. Guvernul italian a trimis deja guvernului sârbesc o notă prin care *in mod categoric îl somează să pună capăt atrocităților ce le săvârșesc soldații sârbi în Albania.*

Manifestații războinice în Austria.

Viena. — În orașele mari din Austria au avut loc mari manifestații pentru războiu. Germanii din Viena și Linz pretind așa zicând războiul iar studenții germani din Praga au organizat o mare manifestație pentru războiu, parcurgând străzile în cântări patriotice și aclamând războiul.

Pregătiri pentru reînceperea ostilităților.

Constantinopol. — Înainte de încheierea armistițiului, ceea ce, de altfel, a devenit iarăși problematică, *ambele părți beligerante fac mari pregătiri pentru reînceperea ostilităților.* *Bulgarii fortifică șanțuri în localitatea Ciorlu.* Știri sosite astăzi spun, că bateriile bulgare au început iarăși să bombardeze Adrianopolul.

Armistițiul.

Köln. — Lui „Kölnische Zeitung” i se comunică din Constantinopol: Motivul întâzierii armistițiului, după cum se afirmă în cercurile competente de aici, este, că *bulgarii și muntenegrenii voiesc să mai facă o ultimă efortare pentru ocuparea orașelor Adrianopol și Scutari.*

PAGINI RASLEȚE.

Cetatea Califilor.

— Câteva imoresii. —

De Eugen Herovanu., deputat.

Mai mult decât Bruges, cu drumurile-i negre; mai mult decât Veneția cu tezaurile sale de frumuseți mușgăite, — vechiul Bizanț m'a mișcat prin cea mai puternică evocare a lucrurilor moarte de demult.

Și acolo în Apus, pe vechile canale liniștite, pe străzile mohorite și înguste, în fața acelei minuni de artă bizantină care e San Marco, sau în acel tainic ungher de pace și de vis, care e „Lacul iubirei”, am simțit toată tristeta splendorilor decăzute.

Dar Bruges, de curind și nou, port de mare, m'a făcut să simt îndată pulsul unei vieți nouă, care pregătește în ea a doua glorie a geniului flamand; și Veneția mi s'a înfățișat ca un vast muzeu al lumii întregi, cu pietrele sale negre și mute în fața miilor de ochi cari le cercetează și le clasifică.

Oriental singur îmi pare a fi păstrat nu numai urmele decorative ale vieții de altădată, dar viața veche însăși, cu tot farmecul-i nespuz; și în el, Stambulul singur mi-a dat impresia lămurită că trăiesc cu multe sute de ani urmă, în mijlocul unei lumi, pe care am întrezărit-o, cândva, răsfoind din vechile cronici.

Un adevărat anacronism, Stambulul acesta.

Un simplu braț de mare la mijloc. Cornul de aur, și totuși câtă imensă depărtare până la țărâmul opus, unde se înalță Pera cosmopolită!

Și să nu se creadă că Pera, cu clădirile sale uriașe, cu aerul său european n'are ca însăși nota sa a parte, caracteristică orientală, sub cerul acela albastru deschis, care se reflectă în apele Bosforului.

Să nu se creadă că viața sa e aidoma viața centrelor apusene și că în înfățișarea sa n'ar fi originalitate și neprevăzut. Nu, Pera nu e nici Parisul, nici Berlinul, nici Marsilia; în amestecul de Levantini, Armeni, Musulmani, Greci, Arabi, și de tot ce au revărsat acolo toate popoarele pământului, e par'că ceva ce nu se vede în aluatul omenească din celelalte mari centre cosmopolite, e ceva care e al locului, dar care, mai cu seamă e al Orientului...

Un dedal de străzi înguste, simoase, accidentale, cu clădiri cari se îngrămădesc în neregulă, ținând umbră caldarîmului vecinic umed; câte-o piață largă, cu verdeață puțină, cu mici cafenele de jur împrejur, unde visează tihniții fumatori de narghilele; sau ziduri cari miroase a mușgăi, porți cari se deschid asupra vechilor palate, cimitire înflorite ale căror pietre funerare strălucesc printre cipreși întunecați mai jos, pe coastele mării, bazaruri cari gem de lume; și în fine, dominând toate acestea, moscheele uriașe, cu minaretele lor subțiri, cari taie cerul cu linii albe și din înălțimea căroră, de patru ori pe zi, în cele patru colțuri ale cetății, se coboară lin, glasul pierdut al mueziniilor.

Și în acest colț de orientale mistere, o lume la fel, o lume străină par'ă de ori ce înțirire din afară: osmanlii în caftane lungi și fesuri roșii, imami cu turbane albe, derviști cu turbane verzi, — și femei fără forme, fără figură, fără nume, umbre negre de femei frumoase,

cari-și plimbă, în soarele dulce, melancolia sclăviei lor seculare.

Iată Stambulul, — Stambulul real, concret, accesibil.

Și mai e unul: ael pe care călătorul legănat de unde mării de Marmara îl vede prin ceața fumurie a searei: un Stambul feeric, o cetate de vis, în care nu mai e nimic din uriciunea cartierelor sărace, nimic din tristeta ruinelor seculare — nimic decât un amfiteatru imens, în care clădirile se așază unele peste altele, fără formă bine definită, în culori dulci și șterse, și din al cărui profil se desface, pe cerul albastru, Suleimaneia cu domni-gigantic și cu minaretele albe.

„O cetate moartă” au spus unii, — acei cari n'au văzut în ea decât vestigiile gloriei trecute.

„O lume adormită”, spun acei cari au căutat să patrundă în sufletul său misterios. O lume adormită, ca cea din hasmul lui Perrault, cu ochii încă închiși pentru toată viața care a curs peste restul omenirii, pentru toate împrejurările cari au schimbat fața lumii. Un colț de viață omenească peste care secolele au trecut cu șgomot, fără a lasa nici o urmă: căci zidurile s'au surpat, palatele au căzut în ruină, clădirile s'au înegrit de vechime, dar oamenii au rămas neschimbați, cu același port, cu aceleași credințe, cu aceleași îmbătrinite instituții sociale.

Neschimbați! De sute de ani, populația aceasta duce, fără nici un ideal, traiul tihnit al societăților primitive de organizație teocratică. Nici legi, cari s'o apere, nici organizații cari să-i cărmuiască activitatea, nici pact fundamental care s'o cheme a lua parte la viața publică. De sute de ani durează această libertate și această dulce și tihnită pace, într'o viață fără șgomot, fără dorinți, fără lupte, în care misterele Coranului predează la fiecare pas, — dacă libertate și pace poate fi atunci când o tiranie absurdă veghiază fără preget, ca nu cumva umbrei unei singure nizuințe noi să strice toată silta armonie pe care se sprijină autoritatea supra-omenească și gloria divină a Califului.

Mai cu seamă, ceea ce m'a atins în lumea aceasta deosebită e condiția socială a femeii, — ultrajul poli-gamiei și sclăvia serailui. Nu e casă turcă, ale cărei ferestre să nu fie grilate: femeia nu poate privi la lumea din afară decât sub condiția de a nu fi văzută de nimeni.

Într'o zi, aproape de Buik-Dere în unul din acele încântătoare locuri cari sunt farmecul Bosforului, am putut vedea, însă, un întreg harem, venit pentru sista, în după amiaza caldă și nespuz de frumoasă.

În împrejurări de acestea, rigoarea cearșailui cedează moravurilor nouă. Rămâne haina largă orientală, care ascunde toate grațiile trupului, și în jurul figurei descoperite — vălul argintiu, diafan, care desimulează parul și gătul.

La sesirea mea și a celor cari mă întovărășeau, haremul s'a retras încet, mai departe, printre arbori.

Dar din grup, — în timpul unui moment — am înălțit privirea caldă, naivă, a doi ochi negri, adânci, misterici, în cari mi s'a părut ca citesc toată tristeta resignată, toată revolta potolită a acestui mare suflet iubitor și nenorocit, care e femeia musulmană.

Când am plecat acum către locurile acestea, ceasul regenerării sosise.

ROMÂNUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE UGOL

Suflete moarte

(ROMÂN)

Trad. de Senior

170

— Urmare —

Un boer moșier vânzător de lumânări! nu-i asta o ocupație în adevăr nobilă? Și închipuiți-vă că aspiră la onorurile titlului de manufacturier și de fabricant: fondează țesătorii, și mai decât se pune să fabrice cituri pentru cărțile orașului neam.

— Da, dar și tu însuși ai aci fabrici, zise Platonof.

— Cine a înfundat fabricile mele? Ele s'au format singure; aveam lână în supraabundență și aici un debușeu; m'am pus să fac postav comertului pentru țărani, și numai în sate îmi întreprind comertul meu, fără monopol ori vre-un monopol. Apoi se arunca pe malul meu de mai mult de șase ani solzii de nisteru și alți câțiva pești mari, și se formau grămezi părăsite și incomode; primsei a fabrica clei, și aceasta m-a produs sute de mii ruble la început, și ideia roditoare a unei industrii care e încă nouă în district, — cum se fac toate aceste la vreme”.

— Hotărât, gândi Cicikof, el are toate ideile. — Acesta are trei greble la fiecare labă, și ni-

mic nu-i scapă din ce-i bun de strâns”, adăogă el mintal mistuind din ochi pe Costanjonglo; aceasta urmă astfel:

„Și încă eu nu m'am hotărât să procedez la operație decât fiindcă se găsiu anul acesta, în tot districtul bande de țărani săraci căroră le lipsea totodată pânea și lucrul. Era o vreme de foamete, și o foamete supărătoare pentru două treimi în contul domnilor fabricanți nobili pe cari să-i bată Dzeu! ei întârziaseră cu semănăturile. De așa vrea să am fabrici ca ale lor, așa avea în scurtă vreme o jumătate de sută; dar eu mă țin la rostul meu, pot întotdeauna să ridic anual una nouă, procedând cu alte rămășițe abundente și acumulate, cum am făcut cu solzii de pește. Nu e vorba, vedeți, decât ca cineva să se ocupe cu zel de economia sa așa cum în agricultură, o sumedenie de lucruri cari se aruncă ca inutile, cari incurcă și neplăcute la vedere, sunt izvoare fecunde de bune venituri pentru omul inteligent, dar nu trebuie ca cineva să-și întreprinzeze timpul cu construcția de colonade și de frontoane...”

— E admirabil, admirabil!... admirabil!... va să zică, zise Cicikof, din rămășițe, din solzi, din spurcăcuni se pot scoate venituri.

— Cu condițiunea, repet, ca să te servești de lucrurile și de oamenii pe cari îi ai sub mână, și să procedezi foarte modest, fără să te gândești o clipă să arunci praf în ochii nimănui; cu condiția să nu ai nici manii, nici fantezii. Dar orice om încăpăținat pentru mecanică vrea, spre

a deschide cutia, să pună în mișcare resortul aseuns; nu caută niciodată să ridice pur și simplu capacul: se duce pentru asta în Anglia... Iată nebunii, iată-i! Notați bine că fiecare se întoarce de acolo de o sută de ori mai nebuni decât fusese la depărtare!”

Sfârșindu-și fraza, Costanjonglo scuipă la dreapta și la stânga.

„Ah! Constantin, iată că-ți ieși din sărite, îi zise nevasta cu o oarecare neliniște; tu știi că asta îți face întotdeauna rău.”

— Da cum să nu te îndignezi? Dacă răul nu ne-ar privi, în cele din urmă; dar acesta-i un rău național rusesc, ne urmează drept la inimă. Da, nebunii aceștia cu mentalitate de nomazi prăpădesc, corup cu totul caracterul rusesc. Donchișatism: se rătăcește sdravăn, se ridică din toate părțile dificultăți absurde, ca să fie combătute; se combat, se epuizează combatanții, și fac figura cea mai tristă din lume în urmă. Un boierinaș se crede în plin avânt de civilizație de îndată ce i-a venit în minte să se facă cavalier rătăcitor al progresului; el pune un duh nesfârșit în a organiza școli atât de dobitocești că imbecilul care rîde de ele îmi face efectul de a fi un înțelept și bine înțeles se văd ieșind din școlile acestea laureați cu cari țara nu știe ce să facă, și, cum ei sunt deplasați la oraș ca și la țară, ajung din ei niște desculți și bețivi, niște nemernici cari au înaltul sentiment al demnității lor de cm. Un rus se dedă la filantropie, n'au trecut trei luni că și acolo a ajuns un don Qui-chotte desăvârșit. (Va urma.)

Și tocmai aceasta m'a îndemnat la plecarea: voiam să văd cu ochii mei unul din acele rare momente istorice în care se decide viitorul unei națiuni: voiam să văd fenomenul acela al nașterii unei societăți nouă, pe ruinele alteia vechi și putrede.

Și am văzut cu adevărat acele nesfârșite procesiuni cari au inundat Pera ca o mare amenințătoare de valuri omenesti: am auzit pe cuvântătorii libertății ridicându-se deasupra mulțimei în delir, strigând în gura mare toată obida îngrămădită în sufletele tuturor, toate speranțele pe cari vechiul regim le înăbușise sistematic și cari acum ieșeau, curate la lumină. Am văzut femei aruncându-și ceasfașul negru care le acoperea fața albă, rupând astfel cu toată tradiția sclăviei legendare: am văzut în fine pe acei bravi ofiteri ai Padișahului în fruntea mișcării care era opera lor, operă sfântă de răbdare, de abnegație, de patriotism și de înțelepciune.

La Prinkipos, am asistat la cel dintâi bal public, care s'a dat în împărăția Semilunei. În grădina de pe Boulevard des Petits Champs am auzit fanfare cântând imnul imperial, în același timp când, la câțiva pași se țineau discursuri revoluționare. La Ildiz-Kiosk am văzut serbarea Selamlăcului, luând un caracter aproape popular. Sultanul trecând, în mijlocul poporului, în aclamații cari păreau că vor să-i arate cu cât mai sigură pavază e el, poporul acesta docil și bun, decât toată nedemna cohortă de spioni cari îl îndepărtau de dânsul. Iar la o reprezentație de gală în Pera, am putut vedea iarăși ceea ce nu se mai văzuse în Constantinopol, pe prințul de coroană asistând la spectacol, așa cum ar face-o în Apus ori ce membru al unei case domnițoare.

Și-mi aduc aminte cât de mult m'a înduioșat, într-o zi, în grădina dela Taxim, entuziasmul naiv și cald al unui ofiter turc, izbucnind așa, în toată unei descripții pe care o făcea unui străin:

„Nous défendrons notre patrie, jusqu'à la dernière goutte de notre sang!”

Și ochii săi ardeau, și gestul său de o amploare măreață, îmbrățișa tot Cornul de aur, tot Bosforul, dela Ildiz până la Eyub, și mai departe toată întinderea nevăzută din Balcani și până în văile Hedjazului...

Dar toate acestea le-am văzut în Pera, în Galata, la Prinkipos, la Therapia. — în toate locurile acelea cu populații eterogene și poliglote... În zadar am căutat entuziasmul revoluționar al Stambulului: nu l'am aflat nicăieri, pentru că nici nu l'as fi putut afla undeva.

Și-mi pare așa, că dacă peste douăzeci de ani m'as întoarce în locurile acestea, Stambulul va fi tot acel de azi, cu străzile sale înguste, cu locuințele sumbre și misterioase, cu zidurile de ruină, peste cari spânzura glycine violete, cu cimitirele sale îngrijite, așa de dese în chiar inima cetății, încât par'că sufletele celor morți fac strajă tradițiilor vechi.

Voi găsi firește și viața publică cea nouă: dar sufletul osmanliilor, sufletul acela de bunătate, de pietate și mai cu seamă de orientală nepăsare și de tradiționalism îndărătnic—nu-l va fi schimbat desigur nici revoluția politică, nici tot regimul cel nou.

Și-mi voi reaminti privirea cadănei dela Buiuk-Dere și vorbele ofiterului dela Taxim, căci și în una și în alta e o stare de lucruri și o stare de spirite, pe care le voi regăsi și atunci — fără nici o îndoială.

ECONOMIE.

Bursa de cereale.

Cursul azi la ora 12 și jum.

Budapesta, 3 Decembrie.

Grâu pe Aprilie	11.96
Săcară	10.08
Porumb (Cucuruz) pe Mai	7.60
Ovăs pe Aprilie	11.08

Ce nu se poate vinde prin licitație? Un număr recent al foaiei oficiale publică art. de lege XI din 1909 și ordinațiunea ministerială privitoare la punerea în aplicare a articolului de lege I. III. din 1912, care întregeste legea din 1909. În aceasta ordinațiune sunt enumerate lucrurile și obiectele, ce nu se pot cuprinde pe cale execuțională și cari între altele sunt următoarele: Alimentele, materialul de încălzit și laminat, hani gata, necesari pentru plata chi-

riei pe un pătrar de an. Mai departe sunt scoase de sub execuție: o vacă, 4 oi, 4 porci, mai departe nutrețul pentru acestea pe jumătate an. Semintele, vitele de jug și obiectele necesare pentru cultivarea unei moși de 12 jugăre și cari sunt scutite de execuțiune prin lege. Asemenea nu se poate execua la funcționarii de stat, publice și privați decât cel mult o a treia parte a salariilor lor, dar și aceasta astfel ca K 2000 să rămână neatinsă. Va să zică se poate sechestra numai suma ce trece peste K 2000. — Nu se poate sechestra pensiunea, ajutorul sub K 1200 și din interesele cautiunilor militare încă se poate execua numai una a treia parte. La diurniști se poate execua numai suma ce trece peste diurna zilnică de K 5. — La cei ce se ocupă cu economia de câmp o parte a vitelor de jug și uneltele agricole se pot sechestra, dar dela 15 Martie încolo nu pot scoate la licitație. Mai departe sunt scoase de sub execuție dreptul de poștă și mijloacele necesare pentru exercitarea acestui drept și valorile puse pe poștă.

Situația financiară. În piața financiară internațională lipsa și scumpetea de bani se menține neschimbată. În Berlin în deosebi situația a fost atât de încordată în ultimele zile încât s'a vorbit deja de o apropiată urcare a etalonului oficial. Discontul privat de altcui a cotaț 5%, a fost deci foarte aproape de etalonul oficial de 6%. Bani pro ultimo s'au negociat cu 6%. Asemenea a fost cererea mare în London, unde discontul privat s'a stabilit la 4^{1/2}% și cum sunt temeri de mari retrageri de aur pentru America, cererile financiare contează și aici cu eventuala urcare a etalonului oficial, fapt care ar provoca o înăsprire și mi mare a situației financiare europene.

În piața internă de bani încă nu se poate observa vre-o îmbunătățire. Piața deschisă nu funcționează aproape de loc și etalonul de 5% din Viena este numai nominal. În urma acestei aproape toate cererile de bani caută satisfacere la ghișeurile Băncii Austro-Ungare, a căreia rezervă metalică, conform sumarului dela 23 crt. s'a redus cu 7 milioane, pe când circulația de bilete supuse la dare s'a cifrat cu K 193.4 mil., arătând o reducere de K 51.3 mil.

Bibliografie.

Au apărut:

Flacăra, revistă literară, artistică și socială cu proză și versuri de: Gen. Gr. Crăciunescu, Gr. Alexandrescu (inedit), Octavian Goga, Eugen Lovinescu, Victor Eftimiu, M. Lungianu, I. U. Soriciu, Const. Paul, C. Sp. Hasmas, M. Mărgăritescu, P. Locusteanu, Iser etc.

Săptămâna politică și literară. Red.: Granița Dobrogei. În discuția congresului dela Berlin. — I. Naum. Inau: Văcărești. O vizită la castelul vechi familiei românești. — Ion N. Păvulescu: Căprarul Dormărunt (scrisoare). — Alexis Catargi: Iyvătămintele anului 1912 (II). — Traian G. Petreanu: Unul care moare și nu lasă regrete. — Croniar: Evenimente, Supliment, Una alta, Din ziare și reviste, Ilustrații. București str. Regală 1.

Revista pentru literatură, artă și știință „**Lucceafărul**” Nr. 31, 1912 cu următorul cuprins bogat și variat: Dr. Pavel Roșca: Spre un ideal. — (Trei steluțe): Statele din Balcani: Bulgaria, Serbia, Muntenegru și Grecia. — I. Arginteanu: Macedo-Români. — C. S. Constante: Albania și Albanzii. O. Goga: — În suflet simt o teamă cum s'așterne (poezie). — I. Dragoslav: Bătălia dela șase Septembrie 1877. — I. N. Păvulescu: Pribeag (poezie). — N. Durnovo: Rusia și războiul din Balcani. — Ioan Costescu: Starea socială a Românilor Basarabeni. —

(Trei steluțe): Poezii populare din Basarabia. — (Trei steluțe): Un popas în Bucovina. — I. Agărbiceanu: Povestea unei vicți (roman). — P. Papazissu: Sonet: În țara ta (poezie). — (Trei steluțe): Păreri despre războiul din Balcani (Ioan I. C. Brătianu, C. Stere, N. Iorga, S. Mehedintzi, I. Pădulescu-Pogoneanu, Dr. Ioan Mihu). — Cronici: O. C. Taslăuanu: † Octavian Smighelschi. E. Lovinescu: Pentru Ilarie Clendi. Senin: Scrisoare din Beius. Insemnări: Redactionale. Strângerea rindurilor. Societatea pentru fond de teatru român. Expoziția de pictură Anton Ventzel. Centenarul seminarului din Arad. Eudoxiu Hurmuzachi. „Solia Sătelor”. „Versuri flusturate”. — Posta redacției. — Ilustrații: Sentinela bulgară, Preot binecuvântând pe soldații cari pleacă în război, Tabăra lângă Podgorița. Turci făcând prizonieri de Muntenegreni, Orașul turcesc Verane după cucerirea Muntenegrenilor în 16 Octombrie. Cea dintâi luptă în războiul din Balcani: artileria sprijinește atacul infanteriei muntenegrene asupra fortăreței turcești Decici (10 Oct.), Lagărul unei bande turcești în Sandjac. Nouă cruciadă. Situație critică în circuli din Balcani. Turcia: Alah e mare. Numai el știe de ce a lăsat pe pământ arăția câni, cari își trăsdrantele împărăției.

Colinde, cântări ocazionale la nașterea Domnului și alte culesse și aranjate de dl Nicolae G. Velcu, învățător pens.

Noua Revistă Română, director: C. Rădulescu-Motru. Noutăți: Meetingul național pentru Macedonia. Cauzele dezastrelor noastre în Ungaria. — Culturale: Dr. I. Duscian: Caragiale pedagog (o scrisoare a lui Caragiale). — Sociale: D. Drăghinescu: Geneza socială a Idealului. N. Ștefănescu-Iacint: România față cu noua situație din Balcani. — Literatură: Emil Isac: Dumnezeu mi-a zămbit. Adrian Maniu: Inviere. — Primăvară dulce. N. Hârjea: După luptă (versuri). Cronica științifică: Dr. Birman-Bera: Pierderea unui mare fiziolog: Elie de Cyon. — Cronica teatrală: Lazăr Cosma: „Patima cea mare” de R. Auernheimer. — „Obiectum” de V. Leonescu și T. Dușescu-Duțu. Etografie: G. Giuglea: Românii din Tara Oltului, Drăgușeni. Insemnări: Pentru Universitatea Iașului. — Alianța universitară franco-română. — Ateismul, critica și arta română. — Umland. — Rătăcirile „Spiritul public din România”. Revista revistei Economia Națională. Revista Infanteriei. — Săptămâna politică și culturală. — Revista Catolică. — Un număr 25 bani.

POSTA REDACȚIEI.

Dlul **Dr. A. Birescu**, Panciova. Articolul de chestiune a fost scris anume pentru ziarul nostru. Noi știm ce să alegem și ce nu. Știrile pe cari credeți luate din ziarele budapestane sunt identice în toate ziarele din lume căci sunt transmise de birourile de informație. Reproducem *totdeauna* știrile vrednice de înregistrat din ziarele din România. Reproducem chiar și articolele scrise de birourile de seamă din regat. — dar nu putem reproduce ori și ce. Nu știți dv. că pentru ziarele noastre de aici sunt atâtea limite? Din ziarele din chestiune veti afla tot atâtea cât din ziarul nostru și — *mic mai mult*. Așteptăm ca lumea românească să fie cu toată încrederea în noi, după ce ziarele noastre se redactează cu întreg aparatul îngăduit — *sprijinul ce ni se dă*.

POSTA ADMINISTRAȚIEI.

Constantin Rogovan, Vrani. Abonamentul dv. e achitat până la 1 Iunie 1913. Ziarul se repediază regulat.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Ka 12.

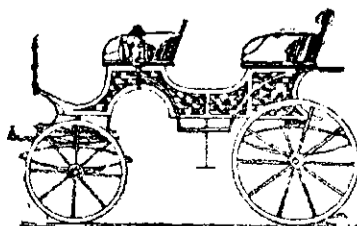
Teleton Nr. 467.

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.

Temesvár-Gyárvaros,

Háromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruire și orice reparări de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate. — Prețurent gratis și franco. — Tot aici se pot căpăta *obnibuse* pentru 6 persoane, *cari funebre*, felurite căruțe »landaner« cu prețuri moderate.

Ba 116-280)

Gustați Berea SLEPING-car din fabrica „Bragadiru“.

Aranjamentul bisericesc de vânzare.

Din cauza zidirei unei biserici nouă mai mare, se vinde aranjamentul intern din cea veche constând din *Iconostas, strane, stoluri*, ect. toate în stare foarte bună.

Reflectanți binevoiască a se adresa comitetului parohial gr. ort. rom. din Temesvár Gyárváros.

Constantin Țaran,
președinte.

(Co 609-3)

„SEVERINEANA“ societate comercială din Caransebeș primește

un commis

din braușa colonialelor cu o praxă îndelungată. Cei cari și-au câștigat și praxă în fererie și sunt eliberați de miliție, sunt preferați. (Se 603)

Manuale folosite și noi

pentru toate instituturile de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Fichler Sándor**, Arad Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (P 307-100)

Se caută

un scriitor

cu practică bună. Ofertele să se trimită Domnului

Dr. Silviu Pascuțiu,
advocat, Borosjenő.

Pa 015)

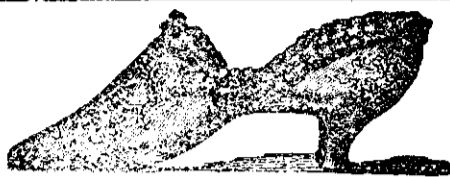
Un candidat de avocat

afișă momentan aplicare în cancelaria subscrisului.

Dr. Alexandru Pop, avocat.
Po 616-6 Rodna-veche (Óradna).

Premiat la a. 1902 din partea expoziției Industriale din Peciberecul-mare.

BERBERSZKI MIKLÓS
păpușar, (No 30-70)
— Nagybecskerek. —

Liferează în țară și strălătate păpuși de piele, păsă, mătase și catifea, pentru bărbați, dame și copii cu prețurile cele mai ieftine. Serviciu prompt. — Catalog trimis gratuit. — Revizătorilor li-se dă rabat.

KUN ENDRE,

atelier cu mașini electrice pentru
ascuțire artistică și homoru.

Ku 39-60) **SZATMÁR,**
casa-L. Evay, vis-à-vis
de Tribunal.

Se recoman. pentru pregătirea și ascuțirea oricărui soi de cuțite, ca cuțite pentru căsăpie și bucătărie, pentru masă și bricege, unelte pentru ciobotari și cojocari precum și ascuțirea bricelor pre lângă prețuri convenabile și execuție ireproșabilă.

La trimiterea a 6 brice barbierilor
se otește taxa anuală pentru 5.

MĂȘINI

pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment

Hazaí fémlemez és cementgyári gépgyár r.-t.

BUDAPESTA, VI.,
Reiter Ferencz-u. 66.
TELEFON: 93-13.

(Ha 140-120)

In atențiunea băcanilor!

MORI pentru **MAC**
și
CUMPENE

excelente și cu prețuri moderate se capătă la fabrica

THINSZ A.

BUDAPESTA, IX, str. Liliom 50.

Ti 163 60

Totfelül de instrumente muzicale violini, chitare, cimbale și p'ane încordează și reparază cu specialitate și cu prețuri moderate

KLINK SÁNDOR
măstru pentru încordarea instrumentelor muzicale și fabricant de piano
DÉVA Kun-Kocsárd-u.
Încordări de piano la dorință execut și în provincie.

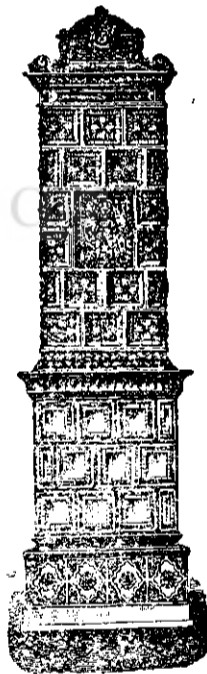

KISS JÁNOS

fabricant de cuptoare și magazin de cuptoare de lut

Aiba-Iulia (Gyulafehérvár)

□ □

Recomandă on. public din loc și jur magazinul lui bogat asortat cu *cuptoare de olane și maiolică, sigure de foc, în stil modern și în diferite culori, cu aparat de fert în grabă, 25% economie în material de încălzit.* — Pregătește, reparază și clădește *căminuri și vetre de fier.* Comandele din provincie se execută grabnic, punctual și cu prețuri convenabile, pe lângă garanță de 2 ani.

□ □

Ki 122-60

D. CEPENARIU

croitor pentru domni

Bistrița str. Lemnelor 41.

Magazin permanent de specialități de **materii veritabile engleze**, cari satisfac și gusturile celor mai moderne.

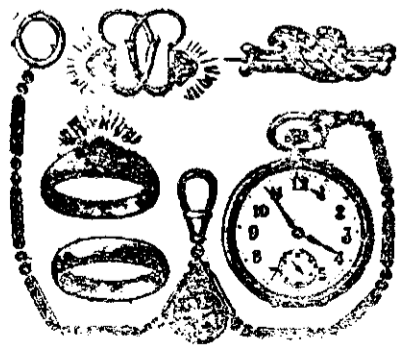
Haine și pardesii

pentru domni după eroiul cel
:: mai nou ::

Ce 193-80 .

A. Slepák, giuvaergiu și
ceasornicar
Marosvásárhely, Széchenyi-tér 43. sz.

Se 125-60

Mare asortiment în ceasuri de buzunar de aur, argint și nickel, în ceasuri de părete. Giuvaerice fine, cu briliante, obiecte de lux în argint și articole opice. În atelierul meu se reparază ca nouă, lucrurile vechi, anume giuvaerice și ceasuri, pe lângă garanță.

Prețuri solide! — Serviciu prompt!

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
○ ○ artistice în ale tipografiei, ○ ○

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

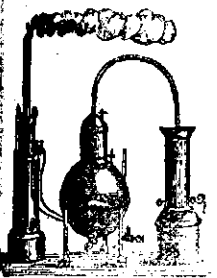
Roaga onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Telefon pentru oraș și interurban Nr. 750.

RADUCZINER LAZAR

ALĂMAR

Timișoara (Temesvárgyárvaros) str. Farkas 12
Casa proprie.

Execută **Cazane pentru spirt**, — pentru vâpsitorie chimică și — pentru **ferberea rachiului** din material excelent, pe lângă garanță și cu condițiuni favorabile de platire.

Reparările se execută prompt și cu prețuri moderate.

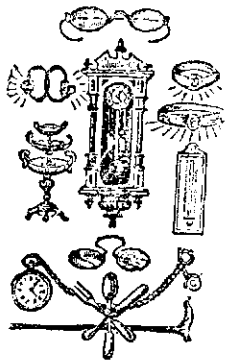
Ma 174-20

MANDEL ZSIGA

orologier gluvaerglu-optic

DÉS-Fötér

Sucursala **Gyulafehérvár**

Cel mai mare depozit de tot felul de ciornice de aur și argint precum și ciornice de metal și nickel. Articuli de argint de China Berndorfer Cristofle și tacâmuri de argint. Ocheșari și zwickeri de Rathenov. Articole optice de aur și argint Gramophoane și plăci. — Reparaturi solide și ieftine. Serviciu conștiincios. Prețuri moderate

(Ma 182-30)

GHEORGHE SZÖCS

:: CROITOR CIVIL ȘI MILITAR ::

BRAȘOV,

Strada Mihael Weiss nr. 10.
[Casa proprie].

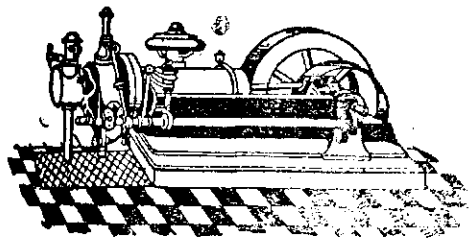
So 94-40

Depozit de cele mai nouă stoffe indigene și din străinătate — Serviciu prompt — Prețuri solide!

Körber József és T-sa

Timișoara, strada Timișorii n-rul 28.
(Casa proprie)

Atelier pentru repararea mașinilor, instalări de apaducte. Atelier pentru repararea pom-pomelor, a mașinelor cu benzină, motoare, mașini cu aburi și mașini agricole.

Autogenă cu cea mai deplină garanță Atelier special. Turnătorie de fer și oțel.
TELEFON 184.

ADOLF SCHNEIDER

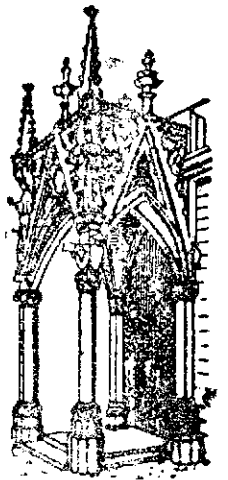
Atelier de sculptură și tăietorie în piatră, industrie de articole de ciment și piatră artificială.

NAGYSZEBEN—SIBIU.

(Se 186-60)

Intreprindere de Monier, Rabitz, Beton și clădiri de beton. Articuli de ciment: socluri, parcase, balustrade, ornamente, balcoane, etc. Podine de ciment și beton bătut pentru balcoane, remise, curți, etc. Podine TERAZZO, trepte TERAZZO și îngrădiri de morminte, monumente la morminte, cripte și totfelul de granit artificial și imitații de marmoră. Aquarii, terrarii, bazine de apă, colaci la fântâni, vâltoare, etc. Granit artificial și pietri artificiale din nisip, imitații perfecte. — Executări în toate lucrările de tăietorie de piatră, de sculptură în piatră, ciment și gips, în marmură și asbest, stacatură în gips și lucrări în marmoră artificială. Vânzare de ciment și gips în saci.

Faceți economie de bani la comenziile de haine? Comandați haine la atelierul de croitorie pentru domni a lui

Ilie Nișulescu

Timișoara, strada Timișorii n-rul 28.

NI 480-30

Se pregătesc cele mai moderne haine pentru bărbați și băieți, tot felul de costume, pardesiuri, paltoane, și a. m. din cele mai bune stoffe englezești cu prețuri moderate.

atențiunea dlor vânători!

Imi iau voie să recomand atelierul meu preparativ, unde se execută totfelul de preparări de paseri, sugătoare, aranjarea odărilor pentru vânători, covoare și totfelul de lucrări în

mea, în mod inexceptionabil și prompt, cu prețuri moderate.

VÖRÖS MÁTYÁS

Reparator și fabricant de instrumente de fizică. Bred, Petőfi-sugárut nr. 55.

Te 206-30

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile

VÂRȘEȘ, strada Kudritzner n-rul 44-46.

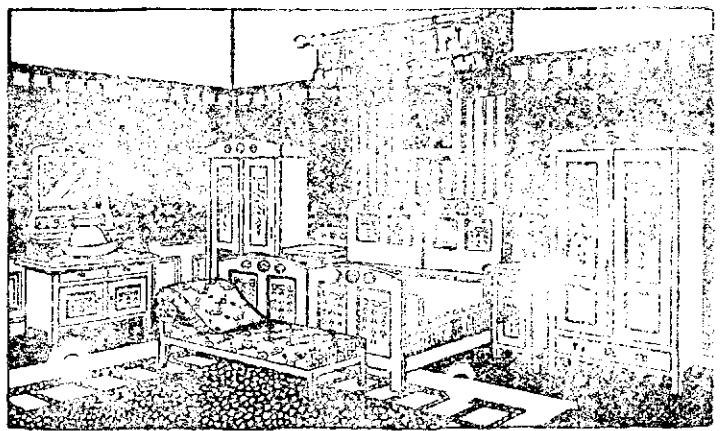
Cea mai renumită

mare fabrică de mobile din sudul Ungariei (VERSECZ).

Sa 113-120

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de pianee excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

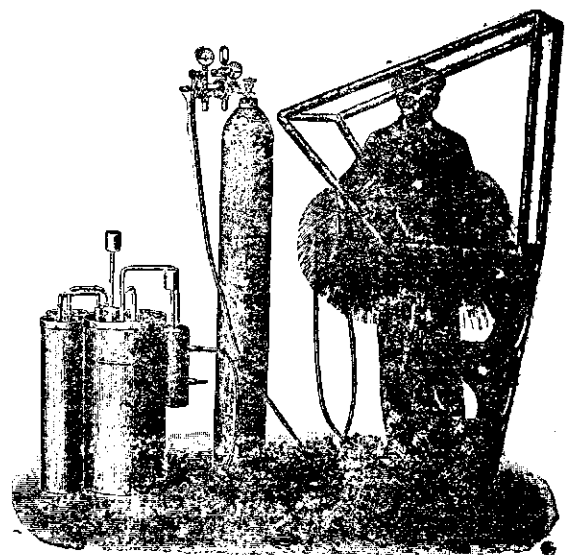
Prima fabrică pentru lipit și tăiat cu autogen.

Körmendy Ferencz és T-sa

BUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám.
Telefon 20-59.)

Invenție ungurească, brevet propriu!
Pistolul cu pocnește! Pistolul nu se încălzește!

Specialități pentru aranjarea lipirei autogen. Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și cazane, apoi execută recitoare de apă, boilere și corpuri recitoare.

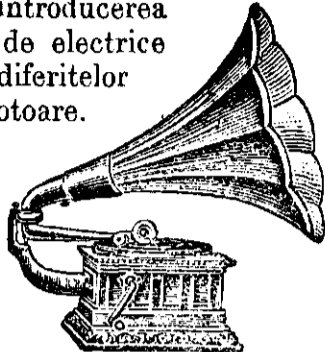
(Ko 199-120)

Leitner Sándor mechanic și electrotehnic Cluj-Kolozsvár, str. Deák Ferencz nr. 30.

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: *casce de bani, biciclete, mașini de cusut, gramofone și mașini de scris.* Primește orice muncă de bransă, precum: introducerea sonerilor, a luminii de electrice și a diferitelor motoare.

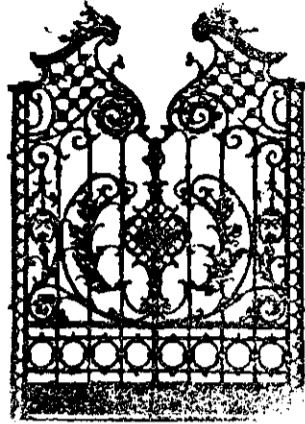
(Le 56-30)

MAÁR LAJOS és Testvére

fabrică de articli de lăcătușerie

ORADEA-MARE (Nagyvárad) strada Teleky n-rul 45.

Executăm: vetre de fier, uși din fier vărsat, uși pentru cuptoare, țînătoare de clădiri, uși pentru cuptoare de copt, uși pentru căminuri, cuptoare de tinichea.

Catalog de prețuri la dorință se trimite gratis.

(Ma 446-)

Prețuri ieftine

Aurel B. Grün és Testvére

SIBIU-NAGYSZEBEN strada Cisnădiei n-rul 5.

În prăvălia noastră de sub acest număr se pot cumpăra pentru prețuri favorabile stoffe pentru costume în cele mai moderne modele mătăsuri în toate colorile existente draperii de dantele, zephyruri engleze pentru cămeși de bărbați și bluze. Flanele Tennis în calitate, cari nu-și pierd culoarea, mare asortiment de dantele, albituri pentru bărbați, cele mai bune fabricații de gulere și mangete, cravate, corsete și toate necesariile de croitorie.

(Gu 568-30)

Prețuri ieftine

Serviciu prompt și solid.

Serviciu solid și prompt.

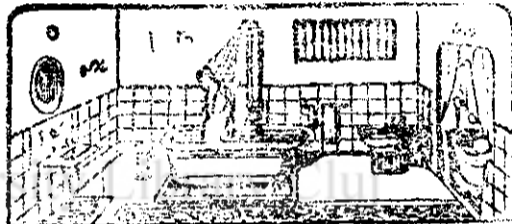
EDUARD LEXEN,

nichigiu și antepriză de instalații

Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Prăvălie: Strada Gâbel Nr. 2.

Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie în edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele. **Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie.**

Lampe de carbid de tot felul de la 3 coroane în sus. -- Engroșiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă.

29-

(Si 4-40)

Unde

se pot cumpăra cele mai bune și elegante **plășterii? numai**

în fabrica **Gustav Schmidt, SIBIU Piața-mare** în palatul **Bodenkredit**

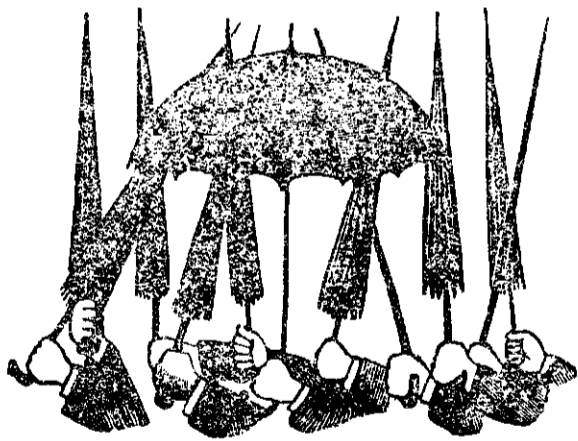
se pot afla noutățile cele mai moderne

En-tout-cas

și

plășterii

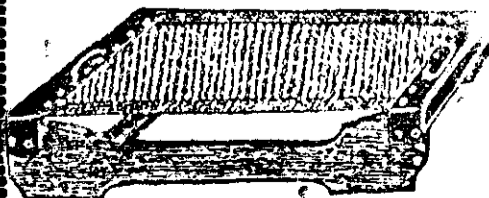
pentru **dame și bărbați** în executare perfectă și estetică, de calitate cea mai bună **cu prețurile cele mai ieftine.**

LEOPOLD KÖBER

LĂCĂTUȘ PENTRU CLĂDIRI ȘI LUCRĂRI DE ARTĂ și atelier pentru aranjamente cu gaz, apaducte și canalizare **MEDIAȘ (MEDGYES) str. Alsó Kovács n-rul 23.**

Execută orice lucrări și reparări în această bransă și anume lucrări de fier pentru clădiri, porți de fier, grații pentru morminți, vetre de fier și matrațe de fier, din material foarte bun, apoi introducerea de apaducte și canale cu prețuri ieftine și pe lângă garanță.

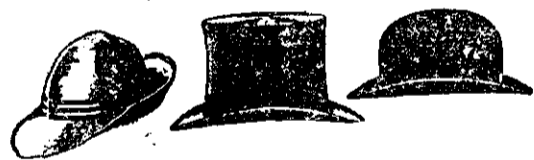

(K 464-)

Cea mai ieftină sursă de cumpărat este firma

Welther János, pălărier

Făgăraș — Fogaras, bulev. Francisc Josif

Au sosit noutățile cele mai moderne de pălării de toamnă și de iarnă: modeluri pentru femei, pălării de

plisă, catifea, double și pălării de pânură, cu prețurile cele mai moderate. Articlii de modă p. bărbați: mare asortiment de pălării de piele de epură, tari și mari. Pălării și chipuri pentru școlari, mare asortiment, de la cor. 2-3. Primesc spre executare tot felul de pălării spre reparare și văpsire, după cele mai noi modele. Pălării de doliu se execută imediat. (We-563)

Matutsek József

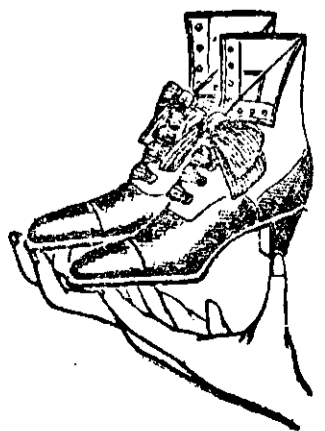
Kolozsvár, Szentegyház-u. 3.

Recomandă depozitul său bogat asortat cu totfelul de

încălțăminte

bărbătești și femeiești executate în atelierul propriu.

Comande din provincie, după măsură sau că trimițând o gheață veche care-i șade bine se pregătesc prompt și din material bun, trainic și la modă. (Ma 443-)

Cine voește să cumpere INCĂLȚĂMINTE

fabricate în țară, într'adevăr fine, comode,
elegante și durabile acela să cumpere cu
încredere dela

IOAN VUIA, Sătmar
(SZATMAR) Deák-tér.

— (In casa lui Keresztes András). —

Une în magazinul său de ghete bogat asortat numai ghete și cio-
boate pregătite în țară din piele fină veritabilă cu prețuri foarte
moderate, fabricate imitate nu are și marfele sale în privința execu-
țiunii drăgălașe sunt neîntrecute. — La dorință se pregătesc totfelul
de ghete și cioabote după măsură.

În atențiunea senatelor școlare!

Distins de către camera comercială și in-
dustrială din DOBREȚIN.

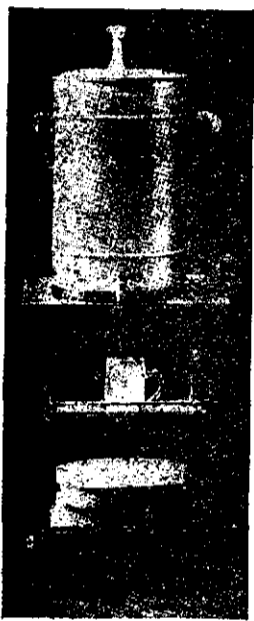
K **ÁS GYÖRGY**
DE TINICHERIE PENTRU
ȘI LUCRĂRI DE ARTĂ

NYIREGYHÁZA str. Debrecen 7.

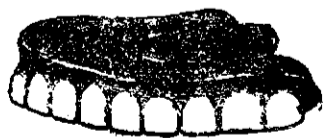
Oferă rezervoarii de apă pentru sălile de
învățământ. Din ținc, cu picioare, 2—2
buc. vase smălțuite de băut și o tasă
— pentru pahare.

Catalog de prețuri gratis

Correspondență în limba maghiară și
(Ka 479) germană.

Ki 41—

Atelier de dentistică specialist de Viena.

CAROL BERNWIESER

fost asistent și tehnic de primul rang în atelie-
rele din Viena. Dinți artificiali și garnituri de
dinți în ori ce fel de executare. — Atelier
special de Viena pentru dinți modern: Coroana
de aur, poduri, lucrări de porțelan, aparat de
dinți. Optuator, supărarea de vi ne și regularea
pentru vorbit ș. a.

Orele pe zi dela 9—12 și 3—6 ore. Duminica și sărbătorile dela 9—12 ore a. m.

BRAȘOV, strada Castelului n-rul 46.

(lângă Hotel „CONTINENTAL”) (Be 585—30)

ATELIERUL
DE FOTOGRAFIAT
A LUI

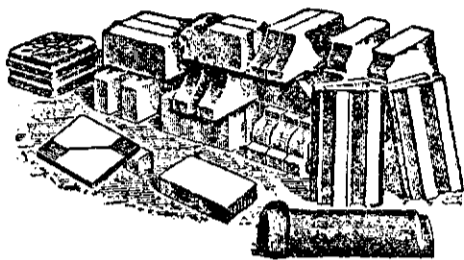
CI 136—60

Csizhegyi Sándor

Cluj-Kolozsvár, piața Mátyás király-tér nr. 26.

(Lângă farmacia lui Hintz).

Aci se fac și se măresc cele mai frumoase *fotografii*
deasemenea *acvarele, picturi în olei, specialități în*
pânze ori mătase, cari prin spălare nu se strică. La
firmă știți cu băgare de seamă să n'o confundați, Cluj
(Kolozsvár), Piața Mátyás király-tér nr. 26, lângă far-
macia lui Hintz. — Referindu-vă la acest ziar veți avea
favor în prețuri.

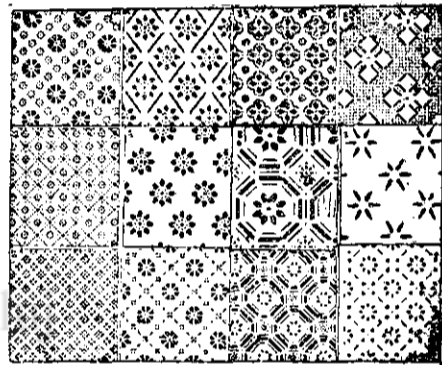
(Bo 423—)

Bozsó Mátyás

fabrică de ciment și in-
treprindere de zidire

Alba-Iulia (Gyulafehérvár)

Execută: **padimentări de**
terazzo, — granit, — mo-
zaic, — beton, — cheramit
și — mozaic: precum și
canale de beton și funda-
mente pentru mașini,
lucrări de ciment și beton,
iesle, fântâni arteziane și
basenuri, poduri etc. cu prețuri
moderate; **serviciu prompt.**

Beiuș

Belényes

Librăria „DOINA”

Ne permitem a recomanda atențiunei binevoitoare a On.
public românească bogatul nostru sortiment de cărți literare de
toate genurile, cărți bune pentru popor, cărți de rugăciuni
și de economie, precum și tipăriturile advocațiale cu prețurile
cele mai moderate și toate necesariile de cancelarie ca:
hârtie, călimări, cerneală, creioane, tocuri, penite, coarță de
sigilat sugetivă, mape pentru masa de scris, hârtie de scri-
sori în cutii, apoi registre de contabilitate în diferite mărimi,
albume pentru cărți postale și fotografii, sigle cu monogram
și ștampile de cauciu și metal pentru oficii, etc. etc.

Comenzile primite se execută cu cea mai mare prompti-
tudine și constientiozitate. La dorință cărți achitate înainte
se expediază și la America și în celelalte țări străine.

Asigurăm On. public de un serviciu afar' din cale prompt
și mulțumitor și ne rugăm a ne onora cu st. comenzi.

„DOINA”

LIBRĂRIE SOC. PE ACȚII
(Beiuș)-Belényes.

Do 617—16

Schwalb Adolf fia Vilmos

tinichigiu și mier.

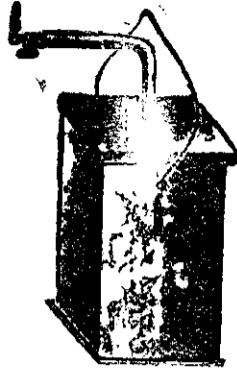
11-0)

Budapest, VII. Verseny-u. 8.

(Colțul străzii Murányi)

Pregătește toffelul de lucrări de tinichigiu, articole pentru bucătărie și gospodărie, unelte pentru stupărie, vase pentru miere. Fabricate de specialitate: măsuri de litru din tinichea albă ori nickel, cano pentru olei, lack ori petrolu. facke, lămpi de carbid și alte articole tehnice.

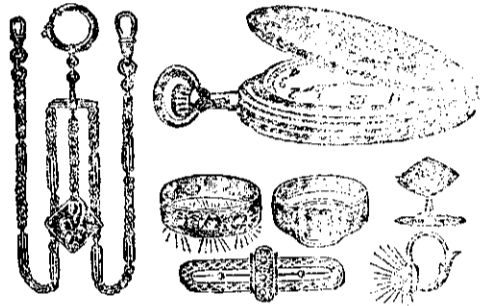
Cassete pentru bani.
Catalog trimis gratuit și franco.

Becker Lajos

ciasornicar și giuvaergiu

Temesvár-Józsefváros str. Hunyadi și colțul străzii Misis

Mare magazin de oroloage de Elveția, de aur, argint, oțel și nichel, oroloage de părete și cu pendal. Bijuterii fine și articlii de briliante, obiecte de lux veritabile de argint, și argint de China. In marile meu atelier de bijuterii se execută toffelul de reparări, și se reparaază cu specialitate bijuterii și ciasornice pe lângă garanță.

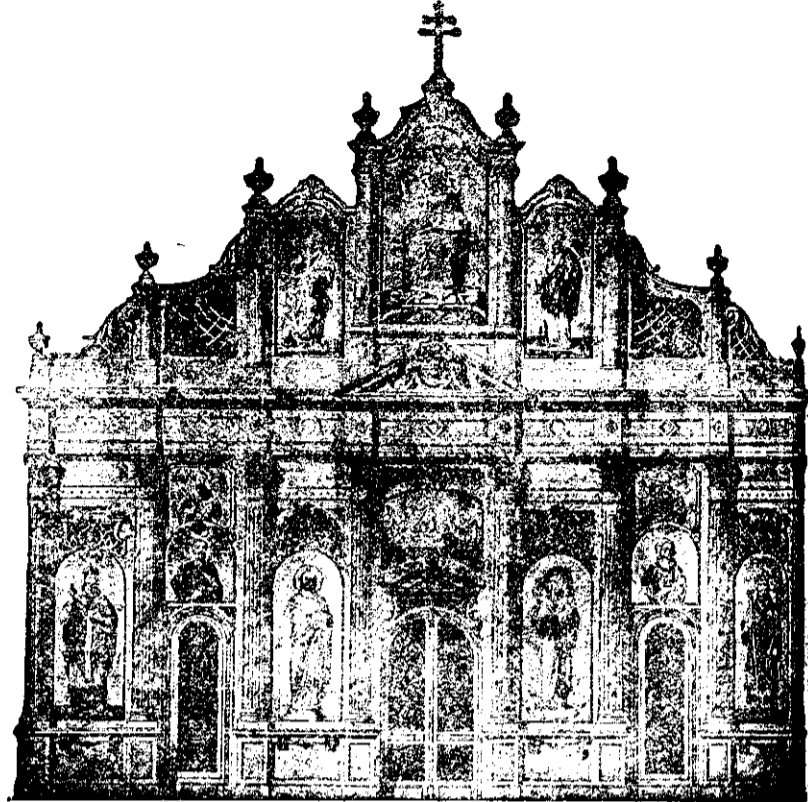
Prețuri moderate! Serviciu conștiințios!

(Be 535-10)

Schmidt János succesor Schmidt Ferencz

Institut pentru ridicarea altarelor în

Budapesta, Köbányai-ut 53.

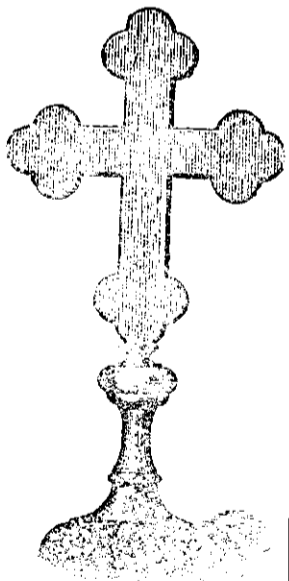

Pregătește: altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform pretenziunilor artistice și pelângă prețuri convenabile. Se recomandă ca specialist, de München la renovarea altarelor vechi. Planuri și cataloage trimite gratuit precum și primirea muncii o face pe speșele sale proprii.

Prețuri moderate.

Condiții favorabile de plată.

(Si 160-60)

IOSEF JIKELI

Sibiu—Nagyszeben str. Cisnădiei nr. 47.

Obiecte de bucătărie: porcelan, farfurii și blide înflorate, rame pentru icoane, globuri și lămpi; oglinzi, țigle de sticlă.

Scule bisericești: Cupă și vas de botez, potire argintate, pe dinăuntru aurite, căldărușe pentru apă sfințită, cădelniță, cruce, candelargintate, sfeșnice de altar, candelargintate de părete de bronz, candelabre.

Ieftin de tot!

Catalogul gratis și franco.

(Ji 573-60)

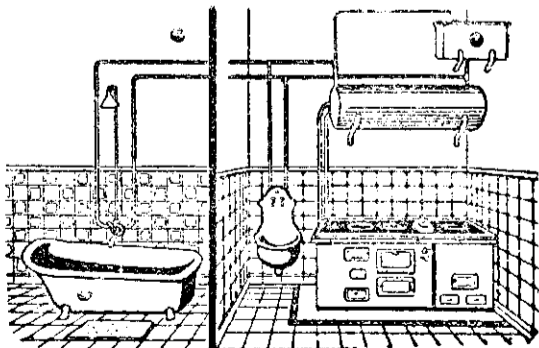
KUGEL KÁROLY

FOTOGRAF

TIMIȘOARA-CETATE (TEMESV. BELV). str. Jenőfőherceg nr. 14

Pregătește fotografiile cele mai moderne, măriri de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execut cărți poștale cu fotografii, fotografii pe porțelan pentru pietrii monumentale, după orice fotografii. Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios.

(Ku 108-)

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apaduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

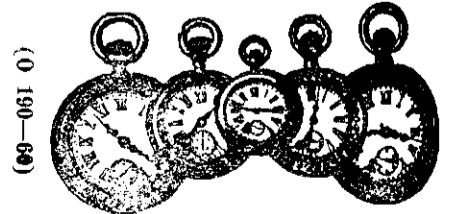
Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrădiri de morminte după desen sau după planul propriu; cuptoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din orașe. Instalări de băi, apaducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adeverit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani. (Vi 159-60)

Cea mai perfectă executare de instalațiuni de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și fîncutre. — Protecțe și planuri gratuit și prompt.

CAROL ORENDI junior,

orologier și aurar.

ATELIER DE REPARAT OROLOAGE ȘI BIJUTERII NAGYVÁRAD, Töleki utca 24.

Reparaturi speciale de oroloage și bijuterii, pe lângă garanță. Atelier provăzută cu cele mai moderne mașini. Ține în depozit toate părțile constitutive existente de oroloage. Asigurarea oroloagelor și a sticlelor dela oroloage contra spargerii. Reparaturi de oroloage de precizie.

Prețuri ieftine.

Lucrare escelentă.